

Generaal Drijber en zijn tijd.

DOOR

A. KRUISHEER,

Generaal-Majoor O. I. L. b. d.

Zooals zulks met alle menselijke instellingen steeds het geval is geweest, kende het Indische Leger tijden van bloei en verval.

Een gelukkig verschijnsel daarbij was, dat in dat leger zelf steeds voldoende mannen te vinden waren, genegen en bekwaam, om den wagen, wanneer dat noodig was, weer in het rechte spoor te brengen.

Aan den vooravond van de indrukwekkende begrafenis van generaal VAN HEUTSZ luidde het in het Algemeen Handelsblad van 9 Juni 1927:

„Hij was de man, die Atjeh en het Indische leger en door dat leger „weer heel Indië uit den put heeft gehaald”.

Natuurlijk hebben wij die uitspraak zoo op te vatten, dat de militair „VAN HEUTSZ” zijn stempel op dat herlevingstijdperk heeft gedrukt, maar dat hij in zijn arbeid door tal van anderen werd ter zijde gestaan. Wij noemen slechts: VAN DAALLEN, GRAAFLAND, BRUYNIS, JANSSEN, VAN DER WEDDEN en VAN LOENEN.

Tot een der meest gewaardeerde medewerkers behoorde ook de huidige commandant van het Koninklijk Koloniaal Militair Invalidenhuis op Bronbeek, de luitenant-generaal-titulair DRIJBER, die 13 Januari j.l. zijn 70sten verjaardag vierde.

Weliswaar werd in de dagbladen op de loopbaan van dezen verdienstelijken officier de aandacht gevestigd, maar zoo'n levensbeschrijving kan in een tijdschrift allicht uitvoeriger zijn en bovendien kan men op dit ondermaansche van het goede niet spoedig te veel zeggen.

In de 90er jaren was Kapitein DRIJBER voor de jongere officieren het voorbeeld, dat zij toen uitstekend konden gebruiken.

Behalve schitterend veldsoldaat en dapper aanvoerder, was hij een uitnemend chef, die met krachtige hand wist te leiden, uit wiens optreden immer levenslust en levensmoed straalden en die door energie en gelijkmatigheid van humeur officieren en soldaten aan zich wist te binden.

Was 't wonder, dat bij zijn onderdeel met lust en ijver werd gediend?

Hij kon steeds verzekerd zijn van een goeden geest en wil en van eene gezonde krijgstucht in zijn troep, allemaal zaken, waar 't toch maar op aankomt, wanneer ongelooflijke lichaamsinspanningen of voortdurend levensgevaar in het spel zijn.

Vertrouwen en vereering van alle zijden, van hoog en laag, waren dan ook zijn deel.

SIPKO ADRIAAN DRIJBER zag 13 Januari 1859 te Vledder, in Drente, het levenslicht.

Zich aangetrokken gevoelend tot den militairen dienst, trad hij 15 Januari 1874 bij het Instructie Bataljon te Kampen als soldaat in dienst, zag zich 1 Mei 1875 bevorderd tot korporaal en 11 maanden later tot sergeant.

In 1877 volgde zijne toelating tot den Hoofdcursus en 23 December 1879 zijne benoeming tot 2e luitenant der infanterie van het Indische Leger.

Met het stoomschip „Prins Hendrik” voer de jeugdige luitenant 24 April 1880 uit, bereikte 3 Juni d.a.v. Batavia en vernam daar zijne plaatsing bij het 3e Depot-Bataljon te Malang.

In die jaren zat een luitenant gewoonlijk niet lang in een vredesgarnizoen en 2 Juni 1882 werd luitenant DRIJBER overgeplaatst bij het 12e Bataljon Infanterie te Koeta-Radja, waar hij spoedig zou kunnen toonen, wat hij waard was.

In Atjeh ging 't in den tachtiger jare, zoowel uit een militair als uit een civiel oogpunt, goed. Generaal VAN DER HELJDEN had er den wind onder. Jammer genoeg werden an höchster Stelle de verkregen resultaten overschat en zoo volgde er in Maart 1881 eene nieuwe bestuursorganisatie.

De luitenant-generaal K. VAN DER HELJDEN werd eervol ontheven van zijne functiën als Civiel en Militair Gouverneur en in zijn plaats de heer A. PRUJIS VAN DER HOEVEN tot Gouverneur aangesteld. Het militair commando kwam in handen van den kolonel der infanterie J. F. HAUS, wiens positie spoedig weinig benijdenswaardig bleek. De

sluiting der havens, die de oorlogspartij althans ten deele de middelen benomen had, om den strijd voort te zetten, werd gaandeweg opgeheven.

Naast de pacificatie van Groot-Atjeh wilde de Regeering liefst een politiek van onthouding ten opzichte der kuststaten en droeg er daardoor niet weinig toe bij, dat de rust, die generaal VAN DER HELJDEN met zooveel moeite bewerkt had, weldra weder ernstig verstoord werd.

Voor wat Groot-Atjeh aanging, kwam eene burgerpolitie de taak der militaire detachementen voor het handhaven der orde overnemen.

Het leger kreeg een ondergeschikte rol te spelen. Op kolonel HAUS' verzoek, om met de gebruikelijke patrouilleeringen van zijn mannen te mogen doorgaan, beschikte de Gouverneur afwijzend.

Het verwaarloozen van die eenvoudige preventieve maatregelen wreekte zich spoedig en reeds in den loop van 1881 werd zulks onderhouden. Beschietingen van posten, aanvallen op personen, patrouilles en transporten kwamen weer voor.

In Augustus 1882, dus kort na DRIJBER's aankomst, moest Gouverneur PRUJLS VAN DER HOEVEN erkennen, dat zijn systeem van pacificatie gefaald had en gaf hij den militairen commandant de meest mogelijke vrijheid om de benden van Nja Hassan e.s. uit de XXVI en XXII Moekims te verdrijven.

Het is niet doenlijk, hier een relaas te geven van alle krijgsverrichtingen, waaraan door het 12e Bataljon, dus ook door luitenant DRIJBER, werd deelgenomen.

Zowel Nja Hassan als Teungkoe di Tiro gaven onzen troepen de handen vol.

Zoo deed de eerste op 3 Mei 1883 een aanval op Oleh-leh, die echter door de wacht op den passar werd afgeslagen.

Nja Hassan werd daarbij door de bevolking van T. Neg. nog doodelijk gewond. Zijn onderaanvoerders zetten den strijd echter voort en vestigden zich in Juni d.a.v. te Mampreh, Zuid van Anak Galoeng, waartegen 6 Juni eene colonne uit die plaats ageerde. 's Vijands sterkte werd genomen, maar dat hij niet verslagen was, toonde hij bij den terugkeer der colonne, die behoorlijk „thuisgebracht" werd en, ofschoon eene tweede colonne ter hulp snelde, toch nog een doode en drie gewonden verloor.

8 Juni verdreven diezelfde colonnes een bende uit Aroen Loengké, dat verbrand werd. Op den terugmarsch kreeg een der afdeelingen vuur uit Soemit, O. van Senelop.

Hierbij werden *luitenant* DRIJBER, 3 minderen en 1 kettingganger licht gewond. De eerste had een schampshot aan het linkerbeen.

Was kolonel HAUS reeds in Augustus 1882 vervangen door kolonel SCHÄFER, Gouverneur PRUJLS VAN DER HOEVEN maakte in Maart 1883 plaats voor den heer LAGING TOBIAS, die een nuchterder kijk op de zaken had dan zijn voorganger en dat niet onder stoelen en banken stak.

Toen de Gouverneur-Generaal 's JACOB in Augustus 1883 Groot-Atjeh bezocht en op vermindering van posten en troepen aandrong, deed hij zulks tevergeefs. Noch de Gouverneur, noch de militaire commandant wilden daarin treden.

Wel werd er in October eenige wijziging in de standplaatsen der troepen gebracht.

Er kwamen 7 mobiele colonnes, verdeeld als volgt: 2 te Glé Kambing, 2 te Anak Galoeng, 2 te Toengkoeb en 1 te Lambaroe.

Het approviandeeren van die binnenslands vooruitgeschoven afdeelingen ging echter nogal met bezwaren gepaard.

De karrentransporten vormden een dankbaar aanvalsobject voor de benden en de dekking ervan eischte soms zeer gecompliceerde manoeuvres.

Zoo bij de transporten van Anak Galoeng naar Glé Kambing en omgekeerd op 20 en 21 Maart 1884.

De twee colonnes op den heenweg hadden het zwaar te verantwoorden; daarom werden voor den terugmarsch op den 21en niet minder dan 12 colonnes geformeerd en in het terrein gebracht.

Daarvan waren er 3 bestemd voor directe beveiliging der 50 karren, 4 ageerden ten N.O. van den transportweg, 2 in het Lepong Ara'sche en 2 zouden eene diversie naar Loetoe en Lambira verrichten. De laatste bleef in reserve.

Tot de vier behoorde de colonne van kapitein A. H. W. SCHEUER, ter sterkte van 1 kapitein, 3 officieren, 130 minderen en 20 dwangarbeiders met tandoes. Deze rukte 6.50 voorm. uit Tjot Basetoel op in N. richting naar kampong Temboh en hield binnen die kampong op \pm 100 pas van den noordrand halt.

De kapitein SCHEUER begon met het voorterrein te verkennen en deed toen de 1e sectie, onder den 2en luitenant DRIJBER en de 2e, onder den 1en luitenant SCHREIJNER, den noordrand bezetten, terwijl het 2e peloton, onder luitenant ROMELJN, 50 pas daarachter in reserve bleef.

Weldra kreeg de voorste linie een overstelpend vuur uit eene vijandelijke positie, op \pm 200 pas vóór den noordrand gelegen.

Ter aanvulling van de verliezen, die zij leed, werd spoedig eene sectie van de reserve aangetrokken.

Toen de vijand zich om het hierdoor beduidend versterkte vuur nog niet bekommerde, kreeg luitenant SCHREIJNER last, hem met een peloton te bestormen.

Deze aanval had het gewenschte succes.

Onze verliezen bedroegen den luitenant DRIJBER en een zevental minderen, terwijl de colonnecommandant een schampschot bekwam.

Luitenant DRIJBER, die 't, van den aanvang af, het zwaarst te verantwoorden had, bleef, ondanks zijn zware verwonding, zijne sectie aanvoeren, tot een vervanger het commando had overgenomen.

Uiteraard oefende die houding een zeer gunstigen invloed uit op zijn mannen, van wie er vier zwaar gewond lagen.

Toen er tijdens het transport der gewonden naar Tjot Basetoel geen tandoes genoeg bleken te zijn, om de ergst getroffenen te vervoeren, ruimde de luitenant, die een zware hoofdwond had, zijn plaats in voor een soldaat, die zich door een beenwond zeer moeilijk verplaatsen kon en marcheerde zelf met groote inspanning naar voormelden post.

De colonne SCHEUER doorzocht nog het meer noordwaarts gelegen Oleh-Oe en trok daarop naar Tjot Basetoel, dat 10.30 voorm. bereikt werd.

Ook de vijand leed dien dag beduidende verliezen, die op niet minder dan 72 man werden geschat, maar de toestand in de XXII Moekims werd er toch niet beter op. De aanvallen op transporten bleven aan de orde van den dag. Was ééne bende uit elkaar geslagen, dan stond een versche gereed, de taak over te nemen. Men besloot dus verder maar voor goed in dat terrein te blijven, waarom 8 Juni te Samahani een nieuwe post werd opgericht.

De luitenant DRJBER was 20 April naar Batavia geëvacueerd, waar hij zoover herstelde, dat 25 Juli 1884 eene indeeling bij het Garnizoensbataljon van Amboina en Ternate volgde.

Tijdens de poeasa hield de vijand in Atjeh zich vrij rustig, maar onmiddellijk daarop verscheen T. de Tiro weer in de XXVI Moekims.

Na eene overvaling te Tjot Goeë bepaalde de Gouverneur, dat alle Atjehers de wegen moesten verlaten, wanneer onze patrouilles passeerden. Die zich hieraan niet onderwierpen, konden worden neergeschoten.

Voor dien rigoureuzen maatregel was alle aanleiding.

In 1882 waren 14 militairen gesneuveld en 29, waaronder één officier, aan de verwondingen overleden; 140 man werden wegens schot- en 559 wegens andere wonden verpleegd.

Het volgend jaar kostte ons 37 militairen, w.o. 2 officieren aan gesneuvelden, terwijl 35 man aan wonden overleden. 311 kwamen met schot- en 533 met gestoken- of slagwonden in behandeling.

Door de weigering van het Opperbestuur in Nederland om de in Indië noodig geachte uitbreiding van het leger toe te staan en door allerlei andere omstandigheden, verband houdende met het verbroken evenwicht in de financiën, meende de Indische Regeering tot eene concentratie onzer krachten in Atjeh te moeten overgaan.

In plaats van de vele verspreide posten over Groot-Atjeh moest er ééne goed gesloten postenlinie komen, die onze hoofdvestiging in een beperkten kring zou omsluiten. Een en ander zou gepaard gaan met afsluiting van de kuststaatjes.

Deze gedragslijn werd door Gouverneur TOBIAS ontraden, doch niet-temin en verder zonder zijn voorkennis vastgesteld.

De gebeurtenissen der volgende jaren hebben bewezen, „dat niemand „ooit de oorlogspartij in Atjeh een grooteren dienst heeft bewezen, dan „de uitvinder dezer concentratie”, zooals prof. SNOUCK HURGRONJE dat eenmaal uitdrukte.

11 November 1884 werd de nieuwe bestuursorganisatie afgekondigd. Kolonel DEMMENI trad op als civiel en militair Gouverneur, dus ook als vervanger van den heer LAGING TOBIAS, die trouwens reeds in Februari aflossing verzocht had.

Weldra bleek, dat de concentratie in den toestand van veiligheid, zelfs binnen de linie, niet de verbetering bracht, die men er van verwacht had.

Een andere kwade factor was de achteruitgang van den gezondheids-toestand der in hunne bewegingen zoo zeer belemmerde troepen.

De beri-beri begon hevig te woeden en de hospitaalverliezen overtroffen reeds spoedig de vroegere oorlogsdito in hooge mate.

In 1885 overleden er op eene totale sterkte van 4200 man niet minder dan 816, of $\pm 20\%$, tegen 5 en $5\frac{1}{2}\%$ in vorige jaren.

In 1886 kwamen er nog cholera en dysenterie bij. Op eene sterkte van 3276 man overleden toen $18,8\%$ en werden 10% afgekeurd.

Generaal DEMMENI stierf 13 December 1886 en werd opgevolgd door kolonel H. K. F. VAN TELJN, die opdracht kreeg in de eenmaal ingeslagen richting door te gaan, met het beginsel van herstel van het sultanaat, onder ons protectoraat, tot basis zijner handelingen.

De Atjehers gingen voort met onze posten te bestoken en zij konden zulks meer ongestraft en intenser doen dan ooit te voren. Meer ongestraft, wijl onze troepen aan de posten gebonden waren, intenser, omdat de kuststaatjes, die volmaakt met rust gelaten werden, voor aanvulling, zoowel van krijgers als van geld, zorgden.

Een paar namen, als K. HAGOE, K. TOEANKOE en KALOET, brengen ons de actie der troepen gedurende het concentratietijdperk in herinnering, eene actie, waarvan het minder gunstig verloop zeker ook verband hield met den achteruitgang in strijdvaardigheid van den troep, waartoe de concentratie noodwendig moest leiden.

Wij verloren intusschen den hoofdpersoon in dit relaas uit het oog.

De genezing van zijn wond was blijkbaar verre van volkomen, want 19 December 1884 zien wij hem met een verlof van 2 jaar, wegens ziekte, naar Europa vertrekken.

Daar werd hij 6 Januari 1885 bevorderd tot 1e luitenant en bij besluit van 17 Februari van dat jaar benoemd tot Ridder der M. W. O. 4e klasse, zulks v.l. ter zake van zijn gedrag op 21 Maart 1884, zooals dat boven omschreven werd.

Medio 1886 is de luitenant zoover hersteld, dat hij weer geschikt geoordeeld wordt om in Indië dienst te verrichten en zoo zien wij de

familie — luitenant **DRIJBER** was intusschen gehuwd — per S.S. „Drenthe” naar Batavia terugkeeren, waar 27 September 1886 gedebatteerd wordt.

Bij dispositie van den Chef van het Wapen der Infanterie, d.d. 2 October 1886, no. 6, wordt hij ingedeeld bij de troepenmacht in de Wester-Afdeeling van Borneo, waar hij nu bijna 3 jaar verblijft, om 12 Augustus 1889 naar het 18e Bataljon Infanterie te Buitenzorg te worden overgeplaatst en bij besluit van 4 Januari 1890 benoemd te worden tot Adjudant bij het Korps.

16 December 1891 volgt, in gelijke functie, eene overplaatsing naar het 16e Bataljon ter Sumatra's Westkust en een half jaar later, 25 Juni 1892, eene naar zijn vroeger Korps te Atjeh, het 12e Bataljon Infanterie.

Daar vonden in een paar jaar heel wat veranderingen plaats. In April 1890 was een Korps Maréchaussées opgericht, dat eind Januari 1892 eene sterkte had van 4 officieren en 272 minderen.

Generaal **VAN TEIJN** was 23 April 1891 met verlof wegens ziekte gegaan en opgevolgd door den kolonel bij den generalen staf **F. POMPE VAN MEERDERVOORT**.

Aan 's vijands zijde hadden in Januari te voren **PANGLIMA POLIM** en **TEUNGKOE DI TIRO** het tijdelijke met het eeuwige verwisseld.

Door den dood van den laatste ontviel der priesterpartij de band, die haar in de laatste jaren samenhield.

In den gezondheidstoestand der troepen was wel wat verbetering gekomen.

Wijl er geen eenstemmigheid bleek te bestaan tusschen den Gouverneur en de Regeering omtrent de wijze, waarop in het algemeen tegen onze Atjehsche tegenstanders moest worden opgetreden, legde kolonel **POMPE** er 31 Januari 1892 het bijltje al bij neer en werd hij met dien datum vervangen door den kolonel der infanterie **C. DEIJKERHOFF**.

De rust binnen de linie kon in dien tijd tamelijk worden gehandhaafd; buiten ging 't echter minder goed; zoo lezen we b.v. dat 21 Juli 1892 een 700 vijanden onzen troepen in een gevecht nabij de linie een verlies van 6 dooden en 14 gewonden bezorgden.

Tusschen **Lambaroe** en **Lamreng** had de vijand eene sterke stelling ingenomen, in eene benting te *Kaloet*, die binnen onze 1000 M. strook was opgeworpen.

Van daaruit beschoot hij onze treinen, patrouilles en transporten, brak in September de spoorbaan op en legde er borstweringen bij aan. Geruimen tijd kon de trein zelfs niet loopen.

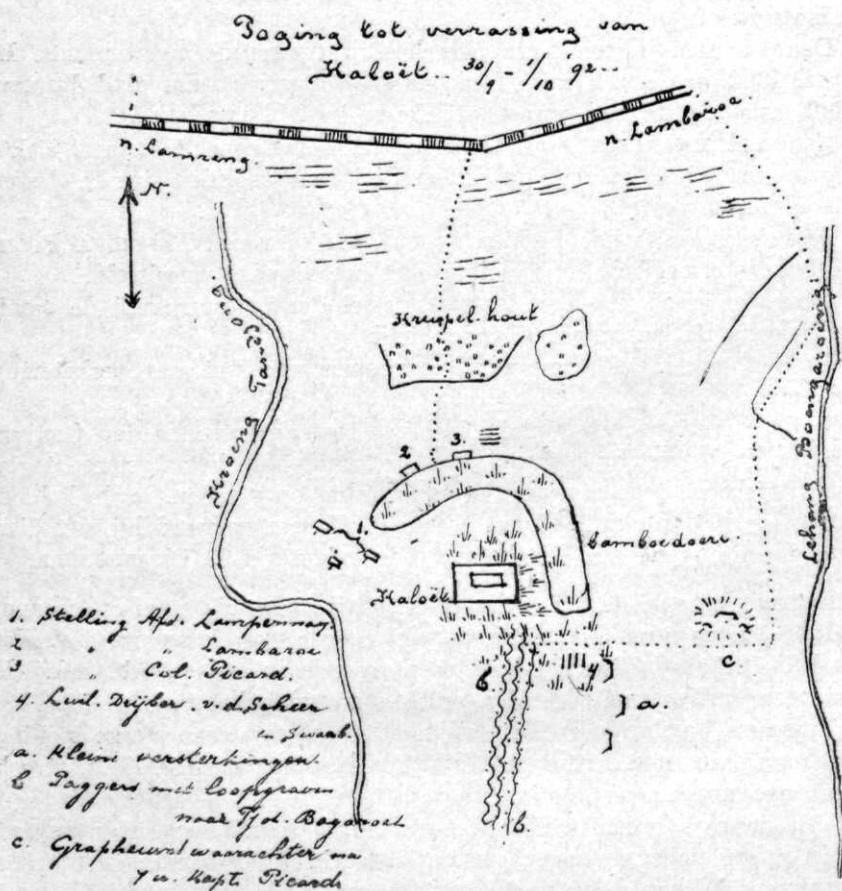
De eerste verkenning van *Kaloet* geschiedde in den nacht van 22 op 23 Augustus door den 1en luitenant **BRUNT** met eene maréchaussée-brigade.

Deze luitenant ging den volgenden morgen als gids mede van eene gemengde compagnie (Europeanen en inlanders) met maréchaussées en genietroepen, onder commando van den kapitein **Jhr. GRAAFLAND**.

Gevolgd werd de Kroeng Tandjong, waarin diverse kleine versterkingen werden opgeruimd. Misschien op 50 M. van den nog zichtbaren vóórwal van Kaloet werd het 30 à 40 M. breede, tamelijk open terrein betreden. Links had men struikgewas, rechts rantjoes, daarachter eenige rijen wolfskuilen en vervolgens een 5 M. breede bamboedoeriversperring, waarachter de hoofdwal door het struikgewas schemerde.

Herhaaldelijk poogde men door die hindernissen de benting te bereiken, maar dat lukte niet en, met een verlies van 6 dooden en 9 gewonden, aanvaardde kapitein GRAAFLAND den terugtocht.

27 September beproefde eene compagnie uit Lambaroe de benting bij verrassing te nemen. De bezetting bleek echter waakzaam en zoo keerde men onverrichterzake terug.

In den nacht van 30 September—1 October werd de poging herhaald. Te middernacht marcheerde van Lambaroe af een detachement van 3 officieren en 75 bajonetten, later versterkt met nog 1 officier en 25 bajonetten, het geheel onder commando van den kapitein VAN GALEN. Het regende, dus was verrassing mogelijk.

Voorhoedecommandant was de 1e luitenant-adjutant S. A. DRIJBER, sinds 23 September bij het 2e Garn. Bataljon overgeplaatst; hierbij ingedeeld de luitenant R. J. A. RAEDT VAN OLDENBARNEVELT en 25 bajonetten.

Hoofdtroepcommandant 1e luitenant P. C. M. A. HOOLBOOM met 50 bajonetten.

Achtertroepcommandant 1e luitenant J. v. D. SCHEER met 25 bajonetten.

Mede gingen nog eenige dwangarbeiders met touwen, ladders en planken, een paar kanonniërs met vuurpijlen voor het seinen, alsmede de noodige tandoes.

Van de spoorbaan werd een voetpad tusschen de Kroeng Tandjoeng en de Lohong Boengaroeng ingeslagen en om het bentengcomplex heengemarcheerd, tot men tegen 5.00 voorm. den vijand in de benteng kon hooren bidden.

De commandant van Lambaroe had intusschen Koeta Radja telefonisch van de poging tot verrassing van Kaloet kennisgegeven, waarop vandaar nog 3 compagnieën infanterie, wat cavalerie, 1 sectie bergartillerie, genietroepen, ambulance en dwangarbeiders ter ondersteuning werden gezonden. De eerste compagnie van dat detachement kon pas tegen 6.15 voorm. Lambaroe verlaten. Ook een detachement uit Lampermay verleende hulp.

De voorhoedecommandant kwam 't eerst bij pagger *b* aan den zuidkant van Kaloet. Hij had nog 18 bajonetten bij zich.

Luitenant SWAAB en luitenant v. D. SCHEER steunden hem met vuur, toen hij zich, ofschoon ontdekt, door de drie evenwijdige paggers wilde dringen.

Onder 's vijands hevig vuur slaagde hij er in de poorten van 2 paggers te forceeren, maar bij de 3e was het te overstelpend en werden onze mannen uit ter zijde aangebrachte bamboekokers neergeschoten.

Luitenant DRIJBER kreeg toen zelf een schot in het hoofd, waardoor de aanval tot staan kwam.

Met veel moeite werden dooden en gewonden uit de nauwe gangen weggehaald, verzameld en in N. richting teruggetrokken.

Ook op het andere front had de vijand zich hardnekkig verdedigd en waren velen der onzen gevallen, o.a. de luitenant HOOLBOOM met een doodelijk schot in het hoofd, waaraan hij daags daarop stierf.

De liniecommandant, die intusschen zelf de leiding der actie had overgenomen, liet eerst door de genie nog dynamietbommen in de paggers werpen, maar achtte, toen onze verliezen reeds 4 officieren en 38 minderen aan dooden en gewonden beliepen, het doel geen grootere offers waard en beval den terugtocht.

Generaal DELJKERHOFF deelde dit inzicht en zoo bleef Kaloet voorloepig ongemoeid.

Van de verdedigers had de aanvoerder TEUNGKOE LEH bij het gevecht het leven gelaten.

De luitenant-adjudant DRJBER werd wederom geëvacueerd en 3 December 1892 voor de behandeling zijner wond opnieuw met verlof naar Europa gezonden.

Wegens zijn dapperheid en beleid in den strijd om Kaloet, werd hem bij Koninklijk Besluit van 3 Augustus 1893, no. 8, de eeresabel met het gebruikelijke opschrift toegekend.

In Nederland zag de luitenant zich 16 Maart 1893 aangewezen om dienst te doen bij de Koloniale Reserve; daar volgde 18 April 1894 zijne bevordering tot kapitein, terwijl hij 17 Augustus d.a.v. aangewezen werd, om weer met een detachement van die Koloniale Reserve naar Indië te vertrekken.

8 September werd geëmbarkeerd aan boord van het S.S. „Wilhelmina” en 17 October zag onze kapitein zich, na ontschepping te Batavia, met zijne compagnie ingedeeld bij het 8e Bataljon Infanterie.

Het volgend jaar trof hem de slag, dat zijn echtgenoot kwam te overlijden (17 Juni 1895), zoodat eene overplaatsing met zijn onderdeel naar het 12e Bataljon te Atjeh, op 4 December 1895, eene welkome afleiding schonk.

In Atjeh had generaal DELJKERHOFF nog het gezag in handen, maar er waren toch merkwaardige veranderingen in onze politiek en onze wijze van actie gekomen.

Het bij de concentratie vooropgestelde beginsel van zoo min mogelijke bemoeienis met de Atjehsche kuststaatjes was losgelaten en voor den vrijen in- en uitvoer daar was eene scheepvaartregeling in de plaats gekomen, waardoor men een krachtigen invloed op die staatjes meende te kunnen uitoefenen en tevens den smokkelhandel — ook in wapens — wilde tegengaan.

Door tijdelijke sluiting van een deel van de kust zouden onwillige hoofden kunnen worden gestraft en genoopt Groot-Atjeh hun steun in strijders en in geld verder te onthouden.

Men dacht de Atjeh-vallei aldus te kunnen isoleeren en te dwingen tot aanvaarding van wat onze Regeering in het belang der verdere pacificatie mocht noodig achten.

De geconcentreerde linie werd weliswaar niet opgeheven, maar in onze verhouding tot de landstreken daaromheen kwam toch zulk eene wijziging, dat het oorspronkelijke doel der linie grootendeels losgelaten werd.

Het verbod van vervoer van goederen van binnen naar buiten de linie en omgekeerd was opgeheven. Handel en verkeer kregen daardoor eene groote uitbreiding.

Het bendevoofd, T. MAD AMIN, zoon van T. DI TIROE, maakte er gebruik van om de talrijke passergangen te berooven.

TOEKOE OEMAR van Meulaboeh stelde zich toen aan het hoofd van z.g. bevriende Atjehers, die de benden wilden verdrijven.

In korten tijd herstelde hij de rust in de IV en VI Moekims en bood ons bestuur zelfs aan, de geheele XXV Moekims van kwaadwilligen te zuiveren, mits hij in genade werd aangenomen.

Generaal DELJKERHOFF ging daarop in en, gesteund door ons geschut uit Ketapan Doea, Lampeneroet en Lamreng, verdreef OEMAR hen 2 Augustus 1893 uit Tjot Goeë en bemachtigde Kaloet en Tjot Bagaroet.

Zoo zaten wij op eens weer in een nieuw stelsel, dat beoogde de rust in Groot-Atjeh te verzekeren door de hulp van Atjehsche bondgenooten, van wie dan de voornaamste was gezegde T. OEMAR, die 30 September 1894 met 15 zijner panglima's den eed van onderwerping aflegde en zelf de titels kreeg van Toekoe Djohan Pahalawan en Panglima Prang Besar.

Hij bezat ontegenzeggelijk groote talenten als aanvoerder en heerscher en slaagde er binnen een korte spanne tijds in, de benden niet alleen uit de XXV, maar ook uit de XXVI Moekims te verdrijven en onzen troepen den weg te banen naar de z.g. „Buitenlinie” van posten — bezet door troepen van de veld-bataljons en van het 2e Garnizoens-bataljon — in welker tusschenruimten blokhuizen kwamen, waarvan de bewaking was toevertrouwd aan goedgezinde bevolking of aan de panglima's van T. Djohan.

Het was dus in deze phase, dat kapitein DRIJBER Atjeh terugzag en het zal hem toen wel gegaan zijn als de meeste andere officieren — daar aanwezig — n.l. dat hij zijn hart vasthield, ziende hoe de Gouverneur aan den nieuwen Atjehschen vriend niet alleen zijn volle vertrouwen, maar bovendien honderden Beaumontgeweren en veel geld schonk.

OEMAR, die natuurlijk een dubbel spel speelde, kon dat op den duur niet volhouden en wierp 29 Maart 1896 het masker af.

In aanmerking genomen, dat trouweloosheid een van zijn meest sprekende karaktertrekken was, kon hem die zwenking nauwelijks euvel geduid worden.

Achteraf gezien was het de grootste dienst, dien hij 't Nederlandsche Gouvernement ooit heeft kunnen bewijzen, want, van dat oogenblik af, is het landsbestuur zich pas zijn juiste taak bewust geworden en is men gaan inzien, dat alleen krachtig en methodisch doorzetten ons kon brengen, waar wij wezen wilden.

Den lezers, die omtrent de gebeurtenissen in het jaar van OEMAR's verraad meer wenschen te weten, moge verwezen worden naar het boekwerk „Atjeh '96”. Wij zullen ons alleen nog bepalen tot enkele, waarin onze hoofdpersoon betrokken was. Dat zijn dan:

23 Mei 1896. De vermeestering van de stelling Lam Manjang—Lamtengah—Oost-Lamisi en

25 Mei 1896. Idem van de vijandelijke stelling Boeket Seboen—Daman.

Het 12e Bataljon, waarvan kapitein DRIJBER dus de 5e compagnie, Koloniale Reserve, commandeerde, maakte op 23 Mei 1896 deel uit van de colonne „Lamtih”, onder bevel van den luitenant-kolonel VAN VLIET, die, tegelijk met de anderen, een aanval op den linkervleugel van de vijandelijke stelling zou doen, om aldus de Atjehsche strijdkrachten daar tijdens onzen hoofdaanval te binden en vervolgens het centrum mede van de Noordzijde aan te tasten.

Reeds 5.00 voorm. was de infanterie nabij Lamtih aanwezig en werd in de richting van Lam-Manjang afgemarcheerd.

Kampong noch bentengs bleken bezet, zoodat wij er 5.15 voorm. meester waren, zonder dat er een schot gelost was. Dat begon eerst, toen de korpscommandant te 5.30 voorm. in Z. richting naar Lam Isi wilde doorgaan.

In de sawah gekomen, kreeg de troep uit het Z.W. en N.W. zoo'n overstelpend vuur, dat er dadelijk verscheidene dooden en gewonden vielen en de commandant besloot maar weer naar Lam Manjang terug te gaan, om de komst der artillerie af te wachten.

Het duurde tot 7.30 voorm. vóór het zware wapen hulp kon verleenen, want bij den opmarsch had het zelf beduidende verliezen geleden, n.l. aan gewonden 6 kanonniërs, 1 stukrijder, 2 paarden en 3 muil dieren van de artillerie, 1 officier en 10 minderen van de infanterie-dekking.

Ook de artillerie slaagde er toen niet in, 's vijands vuur uit Lam Isi tot zwijgen te brengen.

Omstreeks 11.00 voorm. ontdekte de batterijcommandant, kapitein NAUTA, in Lam Tengah, op 100 M. van den geschutstand tegen Lam Awi, eene groote verzameling Atjehers, die blijkbaar de rollen wilden omkeeren en een aanval op de N.W.zijde van Lam Manjang doen.

Onmiddellijk waarschuwde hij de naastbijzijnde infanterie.

Kapitein DRIJBER vroeg en kreeg vergunning om dien vijand te verdrijven.

Zijn collega, H. O. W. L. KRAMER, van de 4e Comp. 12e Bataljon, die zich met eene sectie eveneens naar het bedreigde punt begaf, kreeg een doodelijk schot. Ontwarende, dat de Atjehers een benteng hadden bezet, deed kapitein DRIJBER eerst een paar salvo's afgeven en liet vervolgens stormen, aan welken last met groote onstuimigheid werd voldaan.

De hoornblazer KAREL, no. 30346/706, hielp eerst zijn pelotonscommandant, den 1en luitenant C. W. J. K. THOMSON, door de versperping en volgde hem toen op den voet, evenals de rest der sectie, onder den sergeant-majoor FLIT, no. 37066/400.

De Europeesche fuselier PIEROT, no. 39066/837, die reeds bij den opmarsch gewond werd, stormde desondanks mede en ging zelfs den vijand nog met de bajonet te lijf, om eerst na de vervolging aandacht aan zijne verwonding te schenken.

Ook de sectie VAN LEER was met haar commandant weldra in het gevecht gemengd.

Dank zij dat voortvarend optreden van kapitein DRIJBER met de zijnen, werd de aanvalspoging des vijands vrijdeld en deze teruggeworpen met een verlies van 30 dooden en een groot aantal vuur- en blanke wapenen.

's Vijands stelling werd bezet, evenals het meer Zuidwaarts gelegen terrein, tot aan den weg naar Blang Kala.

Het 12e Bataljon verloor dien dag totaal aan dooden 1 officier en 7 minderen, aan gewonden 2 officieren en 46 minderen.

24 Mei werd Lam Pisang bezet en in den nacht van 24 op 25 getracht Lam Tjoeng en Boekit Seboen bij verrassing te nemen, waarin men echter niet slaagde.

De bevelhebber nam zich nu voor den 25en den vijand uit de heuvelstelling, B. Seboen, Lam-Poelau, Lam Tjoeng-Daman te verdrijven.

Drie bataljons met de noodige hulpwapens zouden aan de actie deelnemen.

Behalve door artillerievuur in front en op de linkerflank, moest 's vijands stelling ook door schijnaanvallen worden bedreigd; de hoofdaanval zou door een omtrekkend bataljon op de rechterflank geschieden.

Ook het 12e Bataljon kreeg last tegen het front te demonstreeren.

De cavalerie was te 7.20 voorm. uit den Zuidrand van Lam Pisang gedeboucheerd en had Lam Oekoe onbezet bevonden. In Beraden trof zij alleen in den noordrand eene zwakke bezetting aan, terwijl een zestal vijanden een in den zuidrand gelegen versterking ijlings verlieten en naar Lam Poelau vluchtten.

Westwaarts van de kampong op den heuvel B. Seboen, loste een 25 à 30 man sterke bende schoten op onze ruiters en gaf door uitdagend geschreeuw van hare tegenwoordigheid blijk.

Op het bericht, hiervan aan den bevelhebber te Lam Pisang gezonden, gaf deze bevel, dat Beraden door eene compagnie van het 12e zou worden bezet.

De Korpscommandant wees hiervoor de 5e compagnie (Koloniale Reserve) onder kapitein DRIJBER aan.

Het bericht der cavalerie bleek reeds spoedig niet geheel juist, want onder een goed onderhouden kruisvuur van vijanden uit kampong, versterking en westelijken heuvel moest de kapitein zijne compagnie vooruit brengen. Dat geschiedde intusschen met veel élan.

Moedig voorgegaan door luitenant THOMSON, werd door de voorste sectie eerst de goed versterkte kampongrand genomen en daarna de kleine versterking bestormd. De vijand wist deze nog bijtijds te verlaten.

Op den geheel ongedekten toegangsweg bekwam de compagnie echter beduidende verliezen. Kapitein DRIJBER zelf en 12 zijner minderen werden gewond, de eerste kreeg een schot in het rechterbovenbeen en een schampschot in den linkerbovenarm, zoodat hij het commando over zijne compagnie aan luitenant THOMSON moest overgeven. Door

het bezetten van de kampong kon 's vijands positie van zeer nabij worden waargenomen en waren de noodige gegevens voor den aanval spoedig verkregen.

Het duurde nog tot 11.15 voorm. voordat het 6e Bataljon, dat de omtrekking verrichtte, tot de bestorming overging. De 3e compagnie onder kapitein JANSSEN vermeesterde eerst Daman en vervolgens Lam Tjroeng. De eerste benteng kwam voor rekening van luitenant J. KEETELL en zijn peloton, de tweede voor die van luitenant LAMSTER, die zelf 't eerst in de versterking drong. Overal vluchtten de Atjehers en 11.50 voorm. was de geheele stelling Daman, Lam Tjroeng, Lam Poelau door hen ontruimd.

Zij werden nog geruimen tijd vervolgd, doch het gros van OEMAR's krijgers kon zich Oost van de Kroeng Raba in veiligheid stellen.

Daags daarop werden de IV en VI Moekims — zooals men dat in die dagen noemde — getuchtigd en werd verder naar den Kraton teruggemarcheerd.

Daarmede waren de operatiën tegen T. OEMAR voorloopig beëindigd.

Kapitein DRIJBER kwam uit den aard der zaak onder behandeling in het Militaire Hospitaal, om, na zijn herstel, den dienst bij het 12e Bataljon te hervatten.

Bij dispositie van den Chef van het Wapen, d.d. 5 Januari 1897, werd zijn overplaatsing naar het Garnizoensbataljon van Atjeh en Onderhoorigheden goedgekeurd.

De Gouverneur had hem n.l. aangewezen als postcommandant te Segli, eene functie, die in die dagen stellig geen sinecure was.

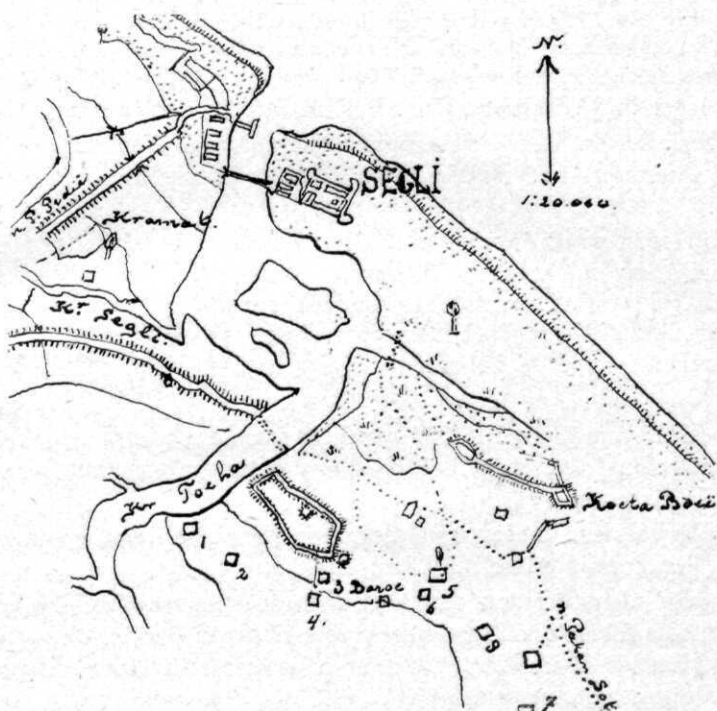
De Pedir- of Pidiëstreek was sedert het begin van den Atjeh-oorlog de haard van het tegen ons gevoerde verzet.

De meeste uitgewekenen uit Groot-Atjeh zochten daar een toevlucht, herstelden er, vroegen en erlangden er steun voor nieuwen strijd.

In Pedir vond men de godsdienstige scholen, waar de invloedrijke oelama's hunne opleiding genoten hadden; daar werd door voortdurende prediking van den heiligen oorlog de kafirhaat levendig gehouden. Er kwam nog bij, dat de in Februari 1886 ter zake van zeeroof te Segli aangehouden T. BINTARA PINANG MAHARADJA in den nacht van 11 op 12 Maart uit zijn gevangenis wist te ontsnappen en met medeweten van de meeste hoeloebalangs in de Pedirstreek de moekim Pakan Baroe-Pakan Sot tot Wakeuë-gebied, ten behoeve van den heiligen oorlog, afstond aan de moslemin-partij.

Van dat tijdstip af werd onze nederzetting te Segli zoowat dagelijks beschoten.

Even beoosten Segli bouwden de vijanden aan gene zijde van de Kroeng Toeha een achttal versterkingen of bentengs, die uit Pakan-Sot en Pakan Baroe voortdurend van strijders en munitie werden voorzien.

Kapitein DRIJBER was er de man niet naar om zich die beschietingen maar aldoor te laten welgevallen en zoo rukte hij met de bezetting o.m. op 16 Maart 1897 uit naar K. Baroe, de derde uit de rij der bentengs, gerekend van den oever der Kroeng Toeho.

Veel verzet werd er bij den opmarsch niet ondervonden, maar wel op den terugweg, toen de kapitein wederom, gelukkig niet levensgevaarlijk, gewond werd.

Bij Koninklijk Besluit van 24 Mei 1897, no. 59, werd kapitein DRIJBER, ter zake van zijn moedig en beleidvol gedrag v.l. op 23 en 25 Mei 1896, bevorderd tot Ridder 3e klasse der Militaire Willemsorde, terwijl hem 8 Augustus d.a.v. de onderscheiding te beurt viel van eene benoeming tot Instructeur bij het Legioen van MANGKOE NEGORO te Solo.

Dat hij niet uitsluitend te velde, maar ook in deze nieuwe functie uitmuntend werk leverde, blijkt wel daaruit, dat hem bij besluit van den Gouverneur-Generaal, d.d. 11 December 1899, eene gratificatie van f 550,— werd toegekend voor zijne bijzondere diensten, bewezen bij de organisatie van het Korps.

Hij bracht de geoefendheid van officieren en minderen op een hoog peil.

In Solo vond de kapitein een tweede echtgenoot.

In 1901 noopte ongesteldheid hem een nieuw verlof wegens ziekte aan te vragen, dat met ingang van 28 Mei voor 2 jaar verleend werd.

Gelukkig bleef hij in patria niet lang werkeloos, want reeds 1 November d.a.v. volgde eene benoeming tot commandant der Koloniale Reserve in Nijmegen, met bepaling dat hij gevoerd zou worden als gedetacheerd bij het leger in Nederland (Kon. Besluit d.d. 15 October 1901, no. 19).

Bij besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, d.d. 29 Augustus t.v., was kapitein DRIJBER intusschen bevorderd tot *majoor*.

In Nijmegen vond de nieuwe majoor weer een dankbaar arbeidsveld. Onder zijn bewind kreeg de Koloniale Reserve op verschillend gebied, speciaal ook wat betreft hare marschvaardigheid, een uitstekenden naam in het Nederlandsche leger, waartoe het Korps in die dagen nog gerekend werd te behooren.

Bij besluit van 15 April 1904 werd de majoor DRIJBER bevorderd tot *luitenant-kolonel* en met 1 Mei d.a.v. ontheven van het beheer der Koloniale Reserve.

Spoedig volgden daarop zijn terugkeer naar Indië en eene indeeling bij het 3e Depot-bataljon (11 Juli 1904).

Ook deze plaatsing zou van korten duur zijn, want bij besluit van 29 Augustus 1904, no. 21, werd overste DRIJBER benoemd tot Militair Commandant in de Zuider en Ooster-Afdeeling van Borneo en gevoerd à la suite van zijn wapen.

In zijn nieuwe commando was het in dien tijd buitengewoon onrustig.

De pretendent-sultan GOESTI MOHAMAD SEMAN scheen in den aanvang van 1904 geneigd te zijn zich te onderwerpen; maar . . . het bleef bij plannen. Wel deden zulks een drietal zijner voornaamste familieleden, die echter in het belang van rust en orde toch maar te Buitenzorg geïnterneerd werden.

De pegoestian zelf begon in Augustus van dat jaar weer aanvallend op te treden. (Aanval op het blokhuis Montallat 31 Augustus, beschieting van de hekwieler „Otto” bij Batoe Nghong op 7 September en van onze troepen in het Boembangebied van 22—26 September).

Onder zekeren Raden JOHANNES ageerden in de afdeeling ook door ons bewapende en betaalde Dajaksche hulpstroepen; deze overvielen den 20 September in de Koeatanstreek twee prauwen met kwaadwilligen, die daarbij 19 opvarenden verloren.

Tot vlak bij Moeara Teweh vonden beschietingen plaats.

De commandant kwam hier dus voor een zware taak te staan. Over de wijze, waarop afdoende verbetering in den toestand kon worden gebracht, waren de autoriteiten het niet eens, waarom de Gouverneur-Generaal bij Besluit van 27 October 1904, no. 2, eene commissie benoemde, bestaande uit den resident en den luitenant-kolonel van den Generalen Staf, G. C. E. VAN DAALEN, die belast werd met het doen van voorstellen betreffende de inrichting van het Bestuur en de militaire bezetting in de afdeelingen Banjermasin en Ommelanden,

Martapoera, Kandangan, Doesoen- en Dajaklanden en in het bijzonder betreffende de middelen tot beëindiging der ongeregeldheden.

Gelukkig werd met het nemen van maatregelen niet gewacht tot de commissie haar rapport had ingediend, reeds 9 December verzocht zij de Regeering, den 2en luitenant H. CHRISTOFFEL met 3 brigades maréchaussée ter beschikking van den militairen commandant te stellen.

1 Januari 1905 nam genoemde luitenant het civiel bestuur te Poeroeh Tjahoe over en reeds 24 dagen later gelukte het hem, na een inspannenden marsch van een paar dagen en nachten, den pretendent-sultan in een ladang te Kalong-Barah (Menawang) te overvallen.

Op een sommatie, zich over te geven, werd met schoten geantwoord, zoodat geweld moest worden gebruikt. De pretendent en twee volgelingen werden daarbij gedood. Zijn lijk is toen naar P. Tjahoe medegenomen en begraven.

In den nacht van 13 op 14 Februari werd ook eene versterkte kampong, waar de SOERAPATI's en ANTONG KOEWANG zaten, overvallen. De gezochten wisten toen te ontkomen.

Toen des sultan's sneuvelen meer algemeen bekend werd, kwamen vele zijner volgelingen in onderwerping en begin Juli waren alle mannelijke leden der pegoestian, onder wie ANTONG KOEWANG, zoomede Raden NAOEN van de Soerapati, binnen.

Overste DRIJBER maakte dat laatste echter niet meer mede.

De commissie diende, na locale opname van den stand van zaken, 14 Januari 1905 het rapport in.

Zij adviseerde rustelooze vervolging van de pegoestian en hare medestanders, w.o. de Soerapati-familie en wel totdat zij zich onvoorwaardelijk aan ons gezag zouden hebben onderworpen of dood of levend in onze handen gevallen zouden zijn.

Afsluiting van de Baritoe en verder gebruik van Dajaksche of andere door ons bewapende hulptroepen meende de commissie te moeten ontraden, evenals versnippering van troepen op talrijke posten, die evenveel kwetsbare punten vormden en den offensieven geest verlamden.

Een drietal mobiele colonnes, in bepaalde patrouilleressorten gelegerd, werden in staat geacht, den toestand te beheerschen.

De Indische Regeering ging met de voorstellen accoord, maar wilde bovendien het civiel en militair gezag in de residentie in ééne hand leggen, eene maatregel, die het aftreden, zoowel van resident als van militairen commandant, ten gevolge moest hebben.

Toen dan ook, bij besluit van 3 Maart 1905, de majoor H. N. A. SWART als zoodanig werd benoemd, volgde 13 Maart daarop de overplaatsing van Overste DRIJBER naar het R.H. 7e Bataljon.

Deze overplaatsing werd bij besluit van 11 April d.a.v., no. 38, veranderd in eene benoeming tot Militair Commandant van Amboina en Ternate, waarmede de overste van den eenen moeilijken post in den anderen viel.

Voor zijn vertrek van Banjermasin, n.l. eind Februari, werden de inlandsche hulptroepen afgedankt.

De nieuwe gewestelijk militaire commandant vond dus al ettelijke zeer belangrijke punten van het programma der commissie afgedaan.

In de Molukken trof de overste een commando, waar in die dagen voortdurend wat te doen was.

Was 't niet op Ceram of Seran, dan was 't op Halmheira of Nieuw Guinea, of op de Tanimber-eilanden.

Vooral Ceram baarde zorgen en de nieuwe chef kwam spoedig tot de conclusie, dat ook hier een krachtig ingrijpen en het volgen van een besliste en doortastende politiek eerste vereischte waren.

Te Wahai was de kapitein A. P. v. D. SIEPKAMP civiel-gezaghebber. Deze in September 1905 tot majoor bevorderde hoofdofficier werd, nevens zijn eigen functies, tevens belast met het bestuur over geheel Ceram, behalve de onderafdeeling Waroe in het Oosten van het eiland, die tot Banda bleef behooren.

Reeds in het laatst van Augustus maakte hij een doorsteek van Soekaradja aan de noordkust via Walakoni, Manoesa-Manoeë en Roembaran naar Kairatoe aan de zuidkust en vandaar via Waisamoe en Roemberoe naar Honitetoe, dat 21 September ten koste van 12 gewonden, waarvan er 3 overleden, genomen werd.

3 October bood de Radja van Honitetoe zijn onderwerping aan. Ten einde die kampong bezet te kunnen houden, werd de troepenmacht op Ceram versterkt.

27 November kreeg majoor v. D. SIEPKAMP ook voor Wahai een afzonderlijken luitenant-civiel gezaghebber.

In het begin van November toonde de Radja van Honitetoe spijt over zijn stap en week opnieuw uit. De post werd beschoten en 6 December gebeurde dat nog eens.

Intusschen had de overste meer troepen van Java verzocht en zoo rukte al spoedig eene mobiele colonne van het 13e Bataljon op, om te beginnen naar Hoekoe, dat men 8 December ten koste van 2 dooden en 8 gewonden bereikte.

Hoewel 't hoofd zich meldde, traden zijn onderdanen 22 December opnieuw vijandig op en brachten onzen troepen op den terugmarsch naar Honitetoe een verlies van 1 doode en 2 gewonden toe. Dat gebeurde op 31 December 1905.

11 Januari 1906 werd opnieuw op Hoekoe aangemarcheerd en nu werden alle tot het complex Hoekoe-Watoei behorende negorijen onderworpen.

25 Februari meldden zich de Radja's van Honitetoe en Roemahtita en zagen zich via Ambon naar Semarang verbannen.

Het duurde tot 12 Mei, voordat Roemah Soal, zonder verzet, bereikt werd.

De rust was nu geheel hersteld. De bevolking mocht colonnewegen

aanleggen van Kairatoe via Honitetoe naar Watoei en vandaar naar den Talamond.

Om een einde te maken aan de onderlinge oorlogen tusschen de stammen, ging men in Augustus 1906 tot hunne ontwapening over.

Was geen verzet gepleegd, dan werd voor de wapens schadevergoeding gegeven. Er kwamen aldus 6780 geweren binnen.

Begonnen werd ook met den aanleg van een colonneweg van Piroe naar Lasahata aan de noordkust.

In November oordeelde de gew. mil. commandant den toestand van dien aard, dat de Soerabaya-colonne huiswaarts kon keeren.

In April en Mei 1906 kwamen te Galela (Halmheira) opstootjes voor, die echter snel bedwongen werden.

5 December van dat jaar deden Madoliers een aanval op ons bivak te Kaoe aan de oostkust, die ons 3 dooden en 14 gewonden kostte, maar den aanvallers op 23 dooden en 20 gewonden kwam te staan. Daardoor kwamen zij spoedig tot inkeer en onderwerping. 25 Juli 1907 waren de laatste schuldigen gearresteerd.

Ook in N. Guinea dreigde verzet.

De militaire bezetting van Merauke was in Juli 1905 opgeheven, v.l. omdat zij zoo door beri-beri geteisterd werd.

Door doelmatige verstrekking van versch vleesch en katjang idjoe bleek die ziekte intusschen wel te bestrijden.

De politiemacht, die in de plaats der militairen kwam, toonde zich in staat verder de zaken daar te beheerschen.

In dienzelfden tijd begon de Roomsche-Katholieke missie haar arbeid nabij Merauké.

Voor de handhaving van rust en orde om Fak-Fak, West Nieuw-Guinea, legerde de gew. mil. commandant te Kaukas op 10 November 1906 een 40-tal militairen, onder den 2en luitenant J. C. VAN NISPEN.

Eene patrouille gewapende politie werd twee dagen later nabij Fak-Fak overvallen en verloor één doode en één gewonde.

De luitenant rukte toen daarheen op, om hulp te verleen, maar viel zelf in een hinderlaag der Alfoeren, die de onzen met hun vuur een verlies toebachten van 8 dooden en 9 gewonden, w.o. luitenant VAN NISPEN.

Deze gebeurtenis werd oorzaak dat Fak-Fak den 25en December 1906 eene vaste bezetting van 2 officieren en 75 man kreeg, die nog dienzelfden dag de Alfoeren op 5 uur afstand van de hoofdplaats overvielen, wat dezen 2 dooden en evenveel gewonden kostte.

Aanhoudend patrouilleeren bracht de vijandelijke bevolking er in Januari en Februari 1907 toe, het hoofd in den schoot te leggen en de geweren in te leveren.

In die jaren hield de kapitein in commissie H. COLIJN een onderzoek naar de toestanden op Noord Nieuw-Guinea en de resultaten onzer vestiging daar. Hij betoogde toen de wenschelijkheid van eene aardrijkskundige en zoo mogelijk ook geologische en botanische verkenning van dat gebied, ten einde gegevens te verkrijgen voor het bepalen van de verder ten aanzien daarvan te volgen gedragslijn.

2 officieren met een detachement zouden ter beschikking van het Hoofd van Gewestelijk Bestuur komen, om op diens aanwijzing het land op vreedzame wijze te exploreeren en in kaart te brengen. Dat was dus het begin van de later zoozeer uitgebreide exploratie van Nieuw-Guinea.

Begonnen werd in Radja Empat en in het Digoelgebied, dat thans als verblijfplaats der communisten meer bekendheid geniet.

Wat de Tanimber-eilanden betreft, daar zond overste DRIJBER in Februari 1907 een detachement onder een luitenant heen. Om te beginnen met Jamdena, werden er geregelde toestanden geschapen.

Eind Maart ging eene colonne van 1 officier en 40 man met gelijk doel naar Babar.

De negorij Waépapapi werd medio April genomen, wat den vijand 13 dooden en 8 gewonden kostte en ons 3 licht gewonden.

Alles kwam toen ook daar in onderwerping.

Liet de toestand op Ambon en de Oeliassers zelf in de jaren 1905-'07 niets te wenschen over, toch had, zooals wij zagen, overste DRIJBER wel zijn deel in het onder geregeld beheer brengen der buitenbezittingen, waardoor zich de van Heutzs-periode heeft gekenmerkt.

6 Juni 1907 werd hij eervol ontheven van het commando over Amboina en Ternate en, onder bevordering tot *kolonel*, benoemd tot commandant der 1e Militaire Afdeeling op Java, met standplaats Weltevreden.

In de bezetting van Java hadden juist ingrijpende veranderingen plaats gevonden.

Bij Gouvernementsbesluit van 6 April 1906, no. 63, werd met ingang van 1 Mei d.a.v., ten behoeve van het militair beheer op Java en Madoera, eene verdeling in vier commandementen vastgesteld.

Pasten voor dien de legering en indeeling der troepen in vredetijd zich niet aan bij de oorlogsindeeling, daarin kwam toen verandering.

In elk der afdeelingen kwam eene gemengde brigade, welker commandant voor alle niet zuiver technische aangelegenheden rechtstreeks aan het legerbestuur verantwoordelijk werd.

Voor de zuiver technische aangelegenheden verhielden zich de gewestelijke chefs of korpscommandanten, buiten hem om, rechtstreeks tot hun wapen- of dienstchef.

Het laat zich begrijpen, dat in den aanvang alles niet direct van een leien dakje ging en zoo zag zich de *kolonel* DRIJBER bij zijn optreden te Weltevreden vaak voor moeilijkheden geplaatst.

Voor opleiding en oefening der troepen was juist een nieuwe Leidraad verschenen.

De invoering er van was bij den nieuwen brigadecommandant in goede handen. Hoofdschotel toch was, dat de vorming tot uitstekend *veldsoldaat* predomineeren moest; den man moest worden ingeprent, dat uitsluitend van een doortastend doch wel overlegd offensief in den oorlog heil te verwachten is.

Op de bevordering van goede sport, in het bijzonder van voetbalsport, werd de nadruk gelegd.

Dat alles was een kolfje naar 's kolonels hand en men kon er van verzekerd zijn, dat het aankweken van initiatief en zelfstandigheid geen bandeloosheid tengevolge zou hebben.

Gehoorzaamheid en stipte plichtsbetrachting stonden toch immer boven op zijn programma.

Dat zijn arbeid te Weltevreden op de juiste waarde geschat werd, bleek wel uit zijn benoeming tot *generaal-majoor* bij Kon. Besluit d.d. 13 Augustus 1909, no. 49.

Met gelijktijdige ontheffing uit die functie in de 1e Mil. Afdeeling, werd generaal DRIJBER tot Afd.- tevens Brigade-commandant in de 2e Mil. Afd. benoemd.

Immer hart toonend zoowel voor zijn taak als voor de menschen, die aan zijn zorgen waren toevertrouwd, waren er ook hier spoedig vertrouwen en waardeering.

Aan de opleiding der officieren werd volle aandacht besteed; zoo zien we den generaal — wat in die dagen zeldzaam was — in 1910 een vijfdaagsehe kaderoefening voor hoofd-, staf- en enkele subalterne officieren houden.

Vermoedelijk als gevolg van de talrijke mutaties, ook in de hoogste commando's, heeft men in het Indische leger nog al eens wijziging van oefenstelsels.

De vorengenoemde Leidraad werd reeds in Maart 1911 vervangen door den „Grondslag voor opleiding en oefening der infanterie”, waarin o.m. bepaald werd, dat het telkens met 1 November aanvangende oefenjaar in 3 tijdperken, elk van 4 maanden, verdeeld werd, waarvan dan het 3e, n.l. van 1 Juli—1 November, in het bijzonder bestemd was voor brigade-oefeningen en groote manoeuvres.

In den geest van dit nieuwe voorschrift heeft generaal DRIJBER de 2e brigade nog duchtig geoefend.

Onder zijne leiding nam de brigade van 16—19 September 1911 deel aan de groote manoeuvres, die toen onder generaal VAN DAALLEN in

den noord-oosthoek van de Preanger-Regentschappen (tusschen Soemadang en Madjalengka) gehouden werden en waarbij aanwezig waren de 1e, 2e en 4e brigade.

Dat was echter voor hem de laatste maal, want met ingang van 2 December 1911 werd den generaal-majoor DRIJBER, op het daartoe gedaan verzoek, wegens volbrachten diensttijd een eervol ontslag uit H.M. militairen dienst verleend, onder dankbetuiging voor de langdurige diensten, door hem aan den lande bewezen.

Was hem reeds bij Koninklijk Besluit van 28 Augustus 1911 het ridderkruis in de orde van den Nederlandschen Leeuw toegekend, 8 Nov. d.a.v. werd hem, met ingang van den dag van ontslag, de titulaire rang van *luitenant-generaal* geschonken.

Gelukkig voor den lande en niet minder voor 's generaals werkzamen geest werd in Nederland al heel spoedig weer beslag op zijn krachten gelegd.

In het begin van den wereldoorlog stelde hij zich natuurlijk beschikbaar en zag zich aanvankelijk belast met het gezag over een inter-neeringskamp in Veenhuizen.

Later volgde eene plaatsing als Hoofd van het vluchtelingenkamp te Nunspeet, waar almede heel wat te organiseeren en verder te regelen viel.

In 1917 kwam het commando van het Koninklijk Militair Invalidenhuis op Bronbeek vacant en werd generaal DRIJBER tot die functie geroepen.

Voor de oud-strijders daar had moeilijk eene betere keuze gedaan kunnen worden.

Zijne verdiensten zijn van dien aard, dat Hare Majesteit de Koningin hem, bij Haar besluit van 11 Augustus 1923, benoemde tot Haar Adjutant in buitengewonen dienst.

Moge den Jubilaris nog een lang leven, liefst in denzelfden werkring, beschoren zijn.

Beschouwingen over aanvoering en gebruik der D.G.A.

DOOR

G. DOORMAN,
Majoor der Artillerie.

A. Legering, marschen en verplaatsingen van de D.G.A.

*Legering.*¹⁾

De D.G.C. bepaalt (punt 116) het legeringsgebied van de Divn., de D.G.-troepen en den D.G.T.

De D.G.A. behoort tot de D.G.-troepen.

Uiteraard zal de legering van de D.G.A. in het algemeen aan de van den vijand afgekeerde zijde van het legeringsgebied plaats vinden.

Bij deze legering worden zooveel mogelijk (punt 117) het Reg.-verband bij de infanterie en het Afd.-verband bij de artillerie gehandhaafd, met dien verstande, dat, mede tot het benutten der aanwezige stallingruimte, dezelfde oorden door onderdeelen van verschillende wapens kunnen belegd worden.

Is aan de D.G. een Reg. infanterie toegevoegd, welk Reg. alsdan tot de D.G.-troepen behoort, dan zal dit regiment veelal samen legeren met de D.G.A.

Aannemende — zooals boven werd gezegd — dat deze troepen legeren aan de van den vijand afgekeerde zijde van het legeringsgebied, dan moet nog aan een paar hoofdzaken de aandacht worden besteed. Deze hoofdzaken zijn het vliegergevaar en de geheimhouding (resp. punt 109 en 110).

Het vliegergevaar eischt maatregelen t.a. van laagvliegende vijandelijke vliegtuigen. Deze maatregelen zijn o.a. het opstellen van de noodige mitrailleurs ter bescherming van het kantonnement of bivak.

De geheimhouding eischt maatregelen om aan de waarneming van vijandelijke vliegtuigen te ontkomen. Het geschut en de voertuigen moeten daarom volkomen gemaskeerd worden opgesteld. Deze gemaskeerde opstelling zal veelal medebrengen, dat het materieel niet wordt opgesteld in een park, zooals in tijd van vrede gebruikelijk is, doch aanleiding geven tot een verspreide opstelling in de kantonnementen.

*Marschen.*¹⁾

Het Veldd. Voorschr. onderscheidt marschen in „Marschen op grooten afstand van den vijand” en „Marschen binnen 's vijands bereik”.

Marschen op grooten afstand van den vijand zullen veelal 's nachts geschieden, om de bewegingen aan 's vijands waarneming te onttrekken

¹⁾ De tusschen () geplaatste punten zijn uit het Veldd. Voorschr. '25, Dl. I, voor zoover niet anders is aangegeven.

en om de troepen te vrijwaren voor bombardement en vuur uit vliegtuigen (punt 51).

De marschvorm van de D.G. is (punt 52) in den regel de twee Divn. naast elkaar en res.-inf.-eenheden, eventueel aan de D.G. toegevoegd, in tweede linie. Zooals bij de legering is opgemerkt, zal de D.G.A. dikwijls bij deze res.-inf. legeren; zij zal dus veelal ook in tweede linie volgen.

Men moet hier onderscheid maken tusschen D.G.A. met motortractie en met paardentRACTIE. De automobieleenheden (punt 52) verplaatsen zich n.l. met groote sprongen; de D.G.A. met paardentRACTIE zal bij deze inf. kunnen blijven.

Teneinde deze verplaatsing met groote sprongen mogelijk te maken, krijgt de motorartillerie zoo mogelijk een eigen, voor haar geschikt marschweg of marcheert, bij gebrek aan een voldoende aantal geschikte wegen, aanvankelijk op zoodanigen afstand van de andere colonnes, dat het elkaar voorbij marcheeren tijdens den marsch buitengesloten is (punt 53).

De snelheid van de motorartillerie bedraagt 12 KM. per uur, bij slechten toestand der wegen en bij het rijden zonder licht gedurende de duisternis 6 tot 9 KM. per uur (punt 80), terwijl de marschsnelheid van infanterie of van gemengde colonnes 4 KM. per uur bedraagt.

Nu zijn er in de marschcolonne van een D.G. groote gaten en wel:

1e. (punt 179) gaten voor de goederentreinen van de Divn.; deze goederentreinen volgen in den regel op ten minste 2 KM. afstand, dan wel sprongsgewijze;

2e. een gat voor den D.G.T. (punt 182); in den regel marcheert de D.G.T. in eenige afzonderlijke colonnes op ten minste 5 KM. achter de goederentreinen der betrokken groote eenheden of volgt sprongsgewijze in het marschvak dezer eenheden.

In dit gat van ten minste 5 KM. heeft de motorartillerie gelegenheid zich met groote sprongen te verplaatsen; rijdt zij met een snelheid van 12 KM. per uur, dan haalt deze artillerie 8 KM. per uur in.

Voor de marschen binnen 's vijands bereik blijven bovengenoemde beginselen in hoofdzaak gehandhaafd.

De D.G.A. marcheert hierbij (punt 58) naar omstandigheden achter of in de hoofdmacht van één der Divn.

De „omstandigheden” verschillen wel in hoofdzaak, naar gelang de D.G.A. paardentRACTIE of motortRACTIE heeft; overeenkomstig de beschouwingen, gehouden bij „Marschen op grooten afstand van den vijand”, zal de D.G.A. marcheeren, voor zoover zij paardentRACTIE heeft, in de hoofdmacht van één der Divn., voor zoover zij motortRACTIE heeft, achter de hoofdmacht van één der Divn., i.v.g. in het gat tusschen deze hoofdmacht en den D.G.T.

Naderingsmarsch.

De naderingsmarsch geeft een geheel ander beeld.

Bij marschen naar den vijand (punt 60; zie ook punt 130 Aanwijn-

gen voor de opleiding der Infanterie, Hoofdstuk III, Het Regiment) komen de troepen op een gegeven oogenblik binnen het bereik der vijandelijke artillerie; deze kan door verrassende vuuropening niet alleen ernstige verliezen teweeg brengen in marcheerende colonnes, doch zij kan daarbij vooral ook grooten invloed uitoefenen op het moreel der troepen. Daarom neemt men dan een marschvorm aan, welke minder kwetsbaar is en de mogelijkheid verschafft, om snel tot den gevechtsvorm over te gaan. De naderingsmarsch is dan begonnen.

Deze naderingsmarsch vangt aan op ± 15 KM. van 's vijands voorste infanterie-afdeelingen.

Bij den naderingsmarsch ontplooit het Reg. infanterie zich (zie punt 131 Aanwijzingen enz.) in twee of drie liniën; bij uitzondering neemt het den vorm in één linie aan. De aan te nemen naderingsvormen moeten een ruim gebruik toelaten van het wegennet en het te doorschrijden terrein.

Naar gelang de afstand tot den vijand kleiner wordt, zullen de bataljons zich geleidelijk in kleinere colonnes verdeelen. Aanvankelijk zal men het bataljon zien marcheeren in colonnes van compagnieën, hetzij (punt 147 en 148 Aanwijzingen bij de opleiding der infanterie 1923, Hoofdstuk I—III) met 2, hetzij met 1 voorcomp. Geleidelijk zullen deze comp. zich splitsen in sectiën, welke sectiën zich weer splitsen in groepen, waarna de compagnieën zich bewegen in een der vormen, op blz. 70 en volgende van Aanwijzingen bij de opleiding der infanterie 1923 aangegeven en het bataljon b.v. zooals blz. 96 daarvoor aangeeft.

Uit deze teekeningen volgt — en daar komt het voor de artilleristen op aan — dat de infanterie — zoo goed als geheel — den hoofdmarschweg heeft verlaten en dat deze marschweg dus o.a. beschikbaar is voor de verplaatsing van de artillerie.

Langs dezen weg kan de D.G.A. zich dus sprongsgewijze verplaatsen en ter hoogte van de voorwaarts gaande infanterie blijven.

Volgens punt 101 V.Vbd.D. '24 bestaat een divisieverbindingsas uit een divisieverbindingspost, op afdoende wijze verbonden met een regimentsverbindingspost of een vooruitgeschoven divisieverbindingspost; deze verbindingsposten bevatten in den regel een telefooncentrale en een radiopost, zoomede veelal een optischen seinpost en een ordonnansenpost.

De verbindingen tusschen beide verbindingsposten bestaan uit ten minste twee telefoongeleidingen met de noodige contrôleposten; voorts, zoo noodig, uit ordonnansenposten en somtijds uit optische tusschenposten.

Een contrôlepost is o.a. voorzien van een telefoontoestel, zoodat van dien contrôlepost eventueel berichten kunnen verstuurd worden.

Deze verbindingsas is van het hoogste belang voor de D.A., die zich sprongsgewijze verplaatst, doch ook de D.G.A. kan somtijds van deze as gebruik maken.

Zooals reeds vermeld, kan de vijandelijke artillerie door verrassende vuuropening de troepen tijdens den naderingsmarsch verliezen toebrengen. Hoewel deze troepen zich in hoofdzaak door het aannemen van een minder kwetsbare formatie aan dit vuur moeten onttrekken, is het toch van belang deze artillerie te bestrijden.

Dit moet gebeuren door D.G.A., die daartoe sprongsgewijze stelling neemt en er zich door haar dracht het beste toe leent.

Het is duidelijk, dat de opstelling van de te bestrijden artillerie hiertoe bepaald moet worden. Voor deze bepaling beschikt de artillerie over 2 hulpmiddelen, n.l. de L.M.A. en de Ar.V.A.; tijdens den marsch komt de G.M.A. nog niet in werking.

Van geen dezer beide middelen moet — en zulks in afwijking van hen, die alleen de Ar.V.A. hiertoe willen gebruiken — afstand gedaan worden. Elk Nederlandsch artillerist weet — uit zijn ondervinding in de L.b.O. — dat waarneming uit vliegtuigen niet altijd mogelijk is. Bovendien brengt de waarneming uit vliegtuigen ook bezwaren mede; mitsdien is een tweede koorde op den boog noodig. De *Gev. Handl.* '26 wijst op blz. 65 in noot ¹⁾ nog eens op het onzekere van luchtwaarneming.

Het gebruik van de L.M.A. ware als volgt te regelen.

Elk Reg. Veld-artillerie beschikt over een L.M.A.

Een D.G. in den naderingsmarsch heeft dus ten minste 2 L.M.A., elk bestaande uit 3 luitenants, 6 wachtmeesters, 14 telefonisten en 4 kanonniërs, ter beschikking. Ten minste, omdat 15 R.A. en de regimenten artillerie van 12 I.St. ook over L.M.A. beschikken en de kans vrij groot is, dat aan een D.G., die een naderingsmarsch verricht — dus aanvalt — een dezer regimenten is toegevoegd. Er zijn 4 regimenten 12 I.St., n.l. 13 en 14 R.A. (leger art.) en 18 en 19 R.A. (algemeene reserve).

Een L.M.A. beschikt over personeel voor 4 meetposten.

Evenals de artillerie zich sprongsgewijze verplaatst, kunnen deze meetposten ook van waarnemingspunt naar waarnemingspunt gaan, zoodat in elk Div.-vak ten minste van één waarnemingspost onafgebroken waarneming plaats heeft.

In dit stadium van den strijd zal de artilleriewerkzaamheid van de tegenpartij nog slechts gering zijn; er zal nog niet tot gecombineerde meting behoeven te worden overgegaan. De Aanwijzingen „Lichtmeetdienst” zeggen m.i. terecht op blz. 7: „Bij groote artilleriewerkzaamheid levert de afzonderlijke meting tot het opsporen van vijandelijke Bt. geen voldoende resultaten op en wordt overgegaan tot gecombineerde meting.” Door het combineeren van deze waarnemingen van de waarnemingsposten krijgt men opstellingen van vijandelijke Bt., hoewel niet met die nauwkeurigheid als wij van de L.M.A. gewend zijn.

Teneinde de resultaten van deze waarnemingen te kunnen verwerken, moeten de waarnemingen in een centraal punt samenkomen.

Dit kan men nu op drieërlei wijze krijgen en wel:

1e. Door de waarnemingspunten te verbinden op de verbindingsassen.

2e. Door het maken van een eigen net met behulp van bestaande verbindingen. Het waarnemingspunt moet zich daarbij op een bestaande telefoonlijn aansluiten. Hierbij kan een gewone interlokale telefoon-gids goede diensten bewijzen, gepaard met de telegraaf- en telefoonkaart.

3e. Door de berichten per rijwiel over te brengen.

In de opdracht voor de Ar.V.A. moet het volgende voorkomen (zie punt 84 V.Luchtstr.Kr. '25):

- a. herkenningsteeken en plaats van het lws.;
- b. wat van den waarnemer wordt verlangd;
- c. zoo noodig nummering, plaats en aard van merkpunten;
- d. het tijdstip, waarop het vliegtuig verwacht wordt en dat, waarop de taak van het vliegtuig vermoedelijk geëindigd zal zijn;
- e. zoo noodig inlichtingen omtrent den tactischen toestand.

Nu verloopt er — volgens punt 71 V.Luchtstr.Kr. '25 — ten minste 40 minuten van het oogenblik af, waarop de opdracht uitgaat, alvorens het vliegtuig boven het betrokken lws. kan worden verwacht.

Dit brengt bij den naderingsmarsch zijn eigenaardige bezwaren mede, welke bezwaren somtijds kunnen voorkomen worden door de opdracht te stellen als volgt:

Plaats lws.:

van *a* uur tot *b* uur vt. . . . ,

van *b* uur tot *c* uur vt. . . . ,

van *a* uur tot *b* uur wordt doelopsparing verlangd in vt. . . . (zie punt 86 V.Luchtstr.Kr. '25),

van *b* uur tot *c* uur in vt. . . .

Zooals van zelf spreekt, is het regelen van de waarneming op deze wijze niet eenvoudig. Het zal n.l. moeilijk zijn, vooruit te weten, waar en wanneer de lws. zullen worden opgericht en ook moeilijk de terreinstrooken op te geven, waarin doelopsparing wordt verlangd, vooral omdat deze terreinstrook niet te groot mag zijn.

Punt 73 van het V.Luchtstr.Kr. '25 geeft terecht aan, dat als beginsel steeds moet gelden, dat alleen het noodzakelijke van den waarnemer wordt gevraagd en al het mogelijke moet worden verricht om den tijdduur der vlucht te bekorten.

Als algemeen beginsel — onafhankelijk van een naderingsmarsch — moet dan ook worden aangenomen, dat dan pas van waarneming van een vliegtuig gebruik moet worden gemaakt, als op geen andere wijze aan de opdracht kan worden voldaan.

Het is daarom zeer de vraag, of wij tijdens een naderingsmarsch op voortdurende waarneming — al is het dan ook maar met 1 vliegtuig

— uit de lucht kunnen rekenen; waarschijnlijk zullen wij dit moeten beperken in tijd en zal de luchtwaarneming zoowel hierdoor, als door de beperkte waarnemingscapaciteit van een vliegtuig (wat de grootte van de waar te nemen terreinstrook aangaat) zeker niet aan alle eischen kunnen voldoen, zoodat aanvulling door de L.M.A. dringend gewenscht zal blijven.

B. *De wijze en het tijdstip van het vormen en uitbreiden van een D.G.A.*

Organiek beschikt een D.G., wat D.G.A. aangaat, slechts over een luitenant-kolonel of majoor, 1 kapitein-adj. en 2 luitenants, behoorende tot het artillerie-commando van de D.G. en bestemd voor den staf van een, indien noodig, te vormen nieuwe artilleriegroep, alsmede over een Afd. 10 veld, met een nummer 4, resp. 8, hooger dan de Reg. veld-artillerie der D.G.

Uiteraard is dit voor de taak, toegewezen aan de D.G.A., te weinig en zal er dus naar versterking moeten worden gestreefd.

Deze versterking is te krijgen:

- 1e. door toevoeging van legerart. (de Reg. 13, 14 en 15);
- 2e. door toevoeging uit de algemeene geschutreserve (Reg. 18 en 19) en
- 3e. door onttrekking van artillerie aan de Divn. van minder bedreigde punten of van reserve-Divn. Voor zoodanige onttrekking komt zoowel 7 veld, als 15 hw.l. 17 in aanmerking.

7 veld is zeer geschikt voor het afgeven van storende vuren op de naderingswegen, speciaal door een enfileerende beschieting en voor de artilleriebestrijding.

Bij onttrekking van een Afd. 7 veld aan een Div. in voorste lijn moet zij dan worden vervangen bij voorkeur door een Reg. en ten minste door 2 Afdn. 8 St., terwijl de Afd. 15 hw.l. 17 wellicht kan vervangen worden door 1 (lieft 2) Afdn. 12 l.St.

De indeeling van de artillerie wordt — volgens punt 103 *Gev. Handl.* '26 — bij de verdediging in het algemeen verdedigingsbevel van den D.G.C. geregeld.

Bij den aanval zal, onverminderd het gebruik van de organiek als D.G.A. ingedeelde artillerie (10 veld) tijdens den naderingsmarsch, waarover reeds boven werd gesproken, uiterlijk na de inleidende gevechten, de D.G.A. definitief geformeerd, e.q. versterkt en hergegroepeerd moeten zijn.

Over de vorming van eene D.G.A. en haar onderindeeling in groepen diene nog het volgende.

Bij *zwakke D.G.A.* of wel bij een aan de D.G. toegewezen *abnormaal breed vak* zal de noodzakelijkheid kunnen ontstaan om uit onderdeelen der D.A. met deelen der D.G.A. tijdelijk (ad hoc) groepen D.G.A. samen te stellen voor bijzondere doeleinden (zie de gedachte, uitgedrukt

in Gev. Handl. '26 punt 30, slot van het voorlaatste lid). Zulks kan bijv. gedacht worden t.a. van Afdn. 7 veld der D.A. uit haar reserveopstelling tijdelijk in het verband van een groep D.G.A. ad hoc te doen treden, bijv. met de Afd. 10 veld en de Afd. 15 hw.l. 17. Bijzondere maatregelen in zake verbinding en commandovoering zijn dan noodig.

De vraag ligt nu voor de hand:

Moet de D.G.A. in haar geheel rechtstreeks onder den C.D.G.A. blijven, of wel is tactisch en schiettechnisch eene andere indeeling noodig?

In de eerste plaats hangt dit af van de hoeveelheid D.G.A., die ter beschikking staat. Zijn dit enkele (ten hoogste bijv. 3) afdeelingen, dan zullen zij gevoegelijk tot één groep onder den C.D.G.A. verenigd kunnen worden; zijn er meer, dan wordt de figuur anders.

De D.G.A. toch zal speciale gevechtsoopdrachten krijgen, welke spoedig door een zeker „normaal samenstel” van afdeelingen in zijn geheel kunnen worden vervuld, dan wel door een of meer afdeelingen uit zulk een „normaal samenstel” een schietopdracht te geven. Hoe dit zij, in elk geval is het noodig, dat van meet af aan de bevelsomstandigheden geschapen zijn, waardoor *spoedig* opdrachten kunnen worden uitgevoerd. Indien nu de C.D.G.A. telkens voor elke nieuwe gevechtsoopdracht tijdelijk „samenstellen” zou moeten maken, dan duurde dat — vooral ook met het oog op bevelsoverbrenging — veel te lang.

Zoo is ontstaan de indeeling der D.G.A. in „normaal samenstellen” of wel *groepen*, elk onder een groeps-C.

Met betrekking tot de *indeeling van de beschikbare D.G.A. in zulke groepen* en de meest oordeelkundige samenstelling van zoodanige groepen, speciaal met het oog op art.-bestrijding, vraag ik in het bijzonder de aandacht voor een belangrijk artikel in de October-aflevering 1926 van de *Revue d'Artillerie* van de hand van den Franschen Majoor PELLION, waarin deze tot enkele ook voor ons uitermate belangwekkende conclusiën komt, op grond zoowel van tactische als van schiettechnische overwegingen.

Speciaal valt daarbij de aandacht op de bijzondere geschiktheid van het veldkanon voor art.-bestrijding en de wenschelijkheid om de groepen D.G.A. steeds te doen bestaan uit krombaan- en vlakbaan-geschut (het laatste zoo mogelijk van het ietwat zwaardere en het lichte kaliber).

Aangezien 7 veld na zijn transformatie ook op voor art.-bestrijding noodige schootsafstanden zal kunnen vuren, ligt het voor de hand, dat ten onzent eveneens een streven zal ontstaan, om aan de D.A. Afdn. 7 veld te onttrekken, teneinde deze bij de D.G.A. in te deelen.

Zooals reeds gezegd, zal zulks alleen kunnen gebeuren, wanneer daarvoor in de plaats komt een behoorlijke geschutkracht voor recht-

streekschen steun, om de gedachte te bepalen, in plaats van 1 Afd. 7 veld, ten minste 2 Afdn. 8 St.

C. *Het organiseeren van staven eener D.G.A.*

De majoor NAUTA PIETER bepleit op blz. 88 van het Wetenschappelijk Jaarbericht 1927, dat het gewenscht is te blijven werken met geheele regimenten van de legerart. of van de algemeene geschutreserve.

Op deze wijze komt n.l. de staf van zoo'n regiment in zijn geheel ter beschikking van een D.G., waardoor de wrijving in de bevelvoering eerder wordt vermeden, terwijl dan eventueel een Afd. aan het Reg. kan worden onttrokken.

Inderdaad zijn dit gewichtige voordeelen en zal het ook niet uitgesloten zijn, dat *speciaal aan eene aanvallende* D.G. zeer veel — dus geheele regimenten — legerartillerie wordt toegevoegd, aangezien toch de conditio sine qua non van aanvallen is: *overmacht aan geschut*.

Echter bij de verdediging zal — hoewel niet gelijkmatig verdeeld — niettemin rekening moeten worden gehouden met het feit, dat overal wel eenige versterking noodig is. Zulks brengt dan scheuring der regimenten en ander gebruik der staven mede.

Om echter tot een concreet geval te komen, zal ik aannemen, dat IV D.G. — wat artillerie betreft — voor de uitvoering van een offensieve opdracht is versterkt met 13 R.A. (12 I.St.), 15 R.A. (min III) (15 hw.l. 15) en 16 R.A. (8 St.). Hoe kan de D.G.A. dan worden?

In de eerste plaats 9 Afd. A, verder 13 R.A., 15 R.A. (min III) en I—5 R.V.A., terwijl 16 R.A. laatstgenoemde Afd. als D.A. vervangt.

De D.G.A. beschikt dan over 7 Afdn. Uiteraard is dit een te groot commando en zullen *art.-groepen* geformeerd moeten worden, bij voorkeur bestaande uit verschillende soorten van vuurmonden.

Dit zou b.v. als volgt kunnen geschieden.

Groep A	{	9 Afd. A.
		13 R.A. (min III).
		I—15 R.A.

Groep B	{	I—5 R.V.A.
		III—13 R.A.
		15 R.A. (min I en III).

Elke artilleriegroep beschikt dan voor de bevelvoering over den staf van één regiment. De staf C.D.G.A. blijft dan echter nog onvoldoende georganiseerd. Hieraan is tegemoet te komen:

a. Door toevoeging aan dezen staf van eenig personeel van het artillerie-commando IV D.G., te weten ten hoogste 1 luitenant-verkenner, 1 wachtmeester-verkenner, 2 ordonnansen en 2 telefoongroepen.

b. Door het onttrekken van eenig personeel aan de regimentsstaven van 13 R.A. en 15 R.A., welke regimentsstaven goed van personeel zijn voorzien.

c. Door het onttrekken van eenig personeel aan Staf-16 R.A., welke staf — indien dit regiment ingedeeld is ter vervanging van een Afd. 7 veld — ruim van personeel is voorzien.

De wijze van het formeeren van deze staven wordt in het artillerie-bevel (punt 103 Gev. Handl. '26) namens den D.G.C. door den D.G.A.C. geregeld.

D. *Het samenwerken van de D.G.A. met de Ar.V.A. en de lichtmeetdiensten en de wijze, waarop de C.D.G.A. zijn opdrachten en bevelen van den D.G.C., c.q. D.G.A.C., krijgt.*

De verhouding D.G.A.C. en C. D.G.A.

Punt 73 V.Luchtstr.Kr. '25 schrijft voor, dat alleen het *noodzakelijke* van den waarnemer moet worden gevraagd.

Voor elke artilleriegroep der D.G.A. is 1 luchtwaarnemer beslist noodzakelijk.

Punt 76 V.Luchtstr.Kr. '25, waarin te lezen staat: „Een vliegtuig voor waarnemingsdienst wordt in de meeste gevallen beschikbaar gesteld voor Afdn. of zelfstandige Btn.”, moet men dan ook niet te letterlijk opvatten. Met beschikbaarstelling van 1 vliegtuig per art.-groep zal men in den regel genoegen moeten nemen. Het lws. kan dan komen ongeveer achter het midden van de middelste Afd., waaruit weer de wenschelijkheid volgt, de Afdn. der D.G.A. niet te ver uit elkaar stelling te doen nemen en de noodzakelijkheid, ook te beoefenen vuurleiding met behulp van een lws. niet midden achter de Afd.

Uit ondervinding in de L.b.O. is bekend, dat een luchtwaarnemer de ligging van een gelijktijdig uitwerkingsvuur van 7 veld en 15 hw. op eenzelfde doel afzonderlijk kan opgeven.

De opdrachten voor de luchtwaarneming zullen dan ook veelal door den C. der artilleriegroep worden verstrekt. Heeft de D.G.A. 2 art.-groepen, dan zijn hiervoor 2 luchtwaarnemers noodig.

Dit leidt tot de volgende consequenties.

Een tijdduur van 2 uren is voor een vlucht, waarbij doorlopende verkenning en waarneming verlangd wordt, als een maximum te beschouwen. *Hij moet slechts bij hooge uitzondering worden verlangd.*

Daar een strijd echter veelal aanzienlijk langer dan 2 uur zal duren, moet op aflossing worden gerekend, zoodat, teneinde voortdurend 2 waarnemers in de lucht te hebben, er ten minste 4, wellicht 6, noodig zijn, waardoor in dit geval van toebedeeling van vliegtuigen der Ar.V.A. voor andere doeleinden weinig zal komen.

Reeds spoedig zal tot centralisatie van de lichtmeetdiensten in het D.G.-vak worden overgegaan, o.a. omdat de L.M.A. van een regiment onvoldoende sterkte heeft om een voldoende aantal posten blijvend te bezetten.

Een van de hoofdtaken van de L.M.A. is — zie punt 2 Aanwijzingen Lichtmeetdienst — het vastleggen van de ligging van vijandelijke Btn.,

een werk dus ten behoeve van de D.G.A. Ook uit dien hoofde is centralisatie van de L.M.A. in het D.G.-vak gewenscht.

De laatste reorganisatie van de artillerie geeft echter aanleiding tot nieuwe begrippen hieromtrent.

Zowel 15 R.A. (blz. 72 Oorlogsorganisatiën), als een Reg. 12 I.St. (blz. 75 id.), als een Reg. 15 l. 24 (blz. 123 id.) hebben een L.M.A.

Neemt men het geval, waarvan bij „Het organiseeren van staven eener D.G.A.” is uitgegaan, dan zouden in totaal 4 L.M.A. beschikbaar zijn en kan een dubbel stel posten permanent bezet blijven.

Men komt dan tot de volgende regeling: 2 op dubbele sterkte gebrachte L.M.A., die ten nauwste samenwerken en waarvan de centrales dan ook dicht bij elkaar zijn, waarvan 1 in hoofdzaak waarneemt in het vak van de eene art.-groep en 1 in het vak van de andere art.-groep. Deze centrales worden dan ook telefonisch met de Cn. der overeenkomstige art.-groepen verbonden.

Het normale waarnemingsvak van een post wordt door deze regeling gehalveerd, hetgeen een groot voordeel is.

De D.G.C. heeft eenige hoofdonderdeelen onder zijne bevelen, te weten: de Divn., de D.G.-troepen (waaronder de D.G.A.), de D.G.T. en de Verk.A. Deze hoofdonderdeelen, dus ook de D.G.A., krijgen uiteraard de algemeene bevelen, door den D.G.C. uit te geven. Ook krijgt de C.D.G.A., evenals de D.Cn., het artilleriebevel.

Hoe krijgt nu de C.D.G.A. zijn speciale opdrachten?

Tot deze speciale opdrachten behooren o.a. de storende vuren.

Omtrent deze storende vuren staat op blz. 104 *Gev. Handl.* '26:

„Beschikt de legerartillerie over vèdragend geschut, dan bepaalt de C.V., wanneer hij dit geschut onder eigen bevel houdt, welke deelen van deze artillerie en van de D.G.A. aan de storende vuren deelnemen. Het plan voor die vuren wordt door den C.V. vastgesteld en in het artilleriebevel voor het veldleger nader uitgewerkt.

Beschikt de legerartillerie niet over vèdragend geschut, of is dit ter beschikking van de D.G.Cn. gesteld, dan worden de storende vuren opgenomen in de artilleriebevelen voor de D.Gn.; de C.V. geeft dan, indien hem zulks noodig voorkomt, voor die vuren de noodige aanwijzingen, ook wat betreft de hoeveelheid munitie, welke daarvoor mag worden verbruikt.”

En verder als noot:

„Een bevel voor de storende vuren wordt in den regel elken avond uitgegeven voor de eerstvolgende 24 uur.”

Voor wat de storende vuren aangaat, krijgt de C.D.G.A. zijn speciale opdracht, dus in een „Bevel voor de storende vuren”, hetzij afkomstig van den C.V., hetzij van den D.G.C., in het eerste geval e.g. nader uitgewerkt door den D.G.C.

Alvorens van deze storende vuren af te stappen, moet er nog op worden gewezen, dat, volgens punt 103 blz. 76, laatste alinea, *Gev.*

Handl. '26, het voor het afgeven van sommige vuren op groote afstanden noodig kan zijn, enkele Btn. of Sectiën van de D.G.A. en zoo noodig van de D.A. aanvankelijk vooruit te schuiven, zelfs tot in de vps. (of in het onbezette stuk tusschen vps. en hws.).

Thans komende tot de opdrachten voor artilleriebestrijding en voor het bemoeilijken van 's vijands bevelvoering en waarneming, vraagt het volgende de aandacht:

In het algemeen zal een deel der te bestrijden doelen vooraf bekend zijn en een ander deel tijdens den strijd bekend worden. Van het eerste deel zal de D.G.C. de belangrijkheid en daarmede de volgorde van de bestrijding kunnen aangeven, van het andere deel zal dit in het algemeen niet of nauwelijks mogelijk zijn. Het mag echter niet voorkomen, dat belangrijke doelen, b.v. door de Ar.V.A. gemelde troepenverzamelingen, niet beschoten worden, omdat de C.D.G.A. eerst toestemming vraagt aan den D.G.A.C. Men kan zich dus voorstellen, dat de C.D.G.A. een opdracht krijgt in den geest, zooals hieronder is aangegeven.

De doelen 101, 102, 103, 104, 105 en 106 moeten geneutraliseerd worden; hiertoe in de opdracht aan de Ar.V.A. te vermelden, dat in de eerste plaats gemeld moet worden, of deze doelen nog aanwezig zijn.

Aanvang van dit vuur 5,15.

De C.D.G.A. krijgt van 3,30 af machtiging vuur te openen op nieuw ontdekte vurende vijandelijke art. en andere belangrijke doelen binnen het D.G.-vak en aan gene zijde van de scheidingslijn D.A. en D.G.A.

Indien bovengenoemde vuren dit niet beletten, storend vuur af te geven op — in volgorde van belangrijkheid —

- 1e. cp. bij Gr. Flierd vt. 23—61;
- 2e. radiozendstation vt. 25—63, 80—55;
- 3e. radiozendstation vt. 24—65, 45—85.

Wanneer de D.G.A. in art.-groepen is verdeeld, zal de C.D.G.A. de taak van de D.G.A. over deze groepen moeten verdeelen en dus een stuk opmaken in den geest als de D.G.A.C. De uitvoering — het maken van de schietopdrachten — zal dan in hoofdzaak komen op de schouders der Cn. der art.-groepen.

E. *Werkzaamheden van den C.D.G.A.*

1. Behulpzaam zijn bij de verkenningen van den D.G.A.C., speciaal voor wat betreft de stellingterreinen voor de D.G.A.

2. Het opmaken van:

- a. het bevel voor de D.G.A.;
- b. het vuurplan voor de storende vuren;
- c. vuurplannen voor de artilleriebestrijding en de overige vuren.

3. Aanvraag hulp C.P.

4. Opdrachten verstrekken voor de aan de D.G.A. toegevoegde luchtstrijdkrachten.

5. Opgave verstrekken aan den D.G.A.C. van de punten, die hij getrianguleerd wil hebben.

6. Uitgeven van bijzondere bevelen voor:

a. den verbindingdienst,

b. de camouflage.

7. Verstrekken van de noodige meldingen aan den D.G.A.C.

Ter nadere toelichting van enkele der vorenstaande punten diene het volgende.

ad 2a. Inhoud van het bevel, door C.D.G.A. uit te geven.

1. Inlichtingen omtrent den vijand.

2. *Gegevens* omtrent den eigen toestand en dien der naburige afdeelingen.

3. *Indeeling* der D.G.A. met regeling van de bevelvoering, indien de D.G.A. in art.-groepen is verdeeld.

Formatie staf D.G.A., e.q. staven art.-groepen.

4. *Regeling van het artillerievuur.*

a. Welken steun de D.G.A. aan de D.A. zal geven in de verschillende gevechtmomenten.

b. Eventueele steun aan neven D.Gn. en eventueele vuren buiten een niet aangeleunden vleugel.

c. Scheidingslijn werking D.A. en D.G.A. en tusschen legerart. en D.G.A.

d. In hoeverre de art.-groepen (Afdn.) machtiging hebben tot vuren aan gene zijde van die scheidingslijn.

e. Eventueel taakverdeling (vakken) van de verschillende art.-groepen.

5. *Stellingterreinen.*

a. Stellingterreinen voor de Afdn. (e.q. art.-groepen) der D.G.A. Voor iedere Afd. het rayon, waarin vuur moet kunnen worden gebracht met alle of met een aan te geven aantal Btn.; bij gebrek aan tijd den kaarthoek der hoofdrichting.

Opmarschwegen en voorrang op die wegen.

Eventueele hulp bij het aanleggen van die wegen of bij het in stelling komen.

Tijdstip van in stelling komen, e.q. beschikbaarstelling paardentractie voor de motorartillerie.

Aanwijzingen omtrent vooruit te schuiven artillerie voor het vuren op groote afstanden.

b. *Bij den aanval.* Aanwijzingen voor stellingverandering, opmarschwegen daarvoor en e.q. verbetering van die wegen.

c. Aanwijzingen omtrent reserve- en schijnstellingen.

d. Regeling van de waarneming.

e. Plaats G.T., Lt.M.Col., Munitiecolonne, keukentreinen, goederentrein en levensmiddelentrein.

6. *Vuuropening*. Tijdstip, waarop het vuur geopend moet worden. Of al dan niet ingeschoten moet worden met regeling omtrent dat inschieten.

7. *Plaats cp.* van C.D.G.A.,
van Cn. art.-groepen (eventueel Afdn.) der D.G.A.,
van D.A.C.,
centrale L.M.A.,
van neven C.D.G.A.

8. *Verbindingen*.

9. Beschikbaarstelling van *vliegtuigen* voor de verschillende art.-groepen (Afdn.). Regeling van het opmaken en verzenden van opdrachten.

10. *Merkpunten*.

11. Eventueel beschikbaarstelling van de *L.M.A.* voor de art.-groepen of Afdn.

12. Mededeeling omtrent werkzaamheden van de Triangulatieafd.

13. Berichten *weerdienst*. Op welke uren en met welke golflengten de weerberichten uitgestuurd zullen worden.

14. Beschikbaarstelling hulpmiddelen voor *camouflage*.

Mededeeling omtrent contrôle op maskeering door luchtwaarneming.

15. Benodigde *munitie* in de stelling.

Plaats A.M.T., av.mun. en eventueel munitiedepots.

Mededeeling omtrent eventuele beschikbaar gestelde deelen A.M.T.

Tijdstip, waarop bericht omtrent beschikbare munitie moet inkomen, waarbij bijzonderheden munitie. Eventueel de hoeveelheid munitie, die ten hoogste verschoten mag worden.

16. Uur van rapport en wat daarop vermeld moet worden.

In het voorloopig bevel ten minste te regelen de punten 1, 2, 3, 5a, d en e, 7, 8.

Aan

Cn.-art.-groepen,
eventueel Afd.Cn.;

Afschrift aan:

D.G.A.C.

ad 3. Hulp van C.P. kan noodig zijn voor:

- a. waarnemingsposten,
- b. wegverbetering ook voor munitieaanvoer,
- c. verstrekken camouflage-materieel.

ad 5. Opgave aan den D.G.A.C. van de punten, die hij getrianguleerd wil hebben.

Voor deze punten komen in aanmerking:

- a. grondrichting,
- b. nulpunten (stellingpunten),
- c. punten t/o waarvan men het vuur zijdelings wil regelen (waar-
onder eventueel hoofdrichting),
- d. waarnemingspunten,
- e. merkpunten,
- f. plaatsen voorbereide vuren.

ad 6a. Bijzonder bevel voor den verbindingdienst.

1. In hoeverre gebruik kan worden gemaakt van bestaande verbindingen (militaire en andere).

2. ep. van C.D.G.A., Afd.Cn., eventueel Cn. art.-groepen.
Meetcentrale L.M.A.

3. Telefoonverbindingen.

Wijze van aanleg: ingraving, grondsleuven, maskeering.

Plaats contrôleposten.

Aantal voorloopig uit te leggen verbindingen.

4. Radioverbindingen.

5. Optische verbindingen. Herkenningsletters lws.

6. Postduivenverbindingen.

7. Regeling ordonnansen.

8. Eventueel verdeling verbindingspersoneel, dat van andere onderdeelen beschikbaar wordt gesteld.

Personeel en materieel, dat aan de onderdeelen onttrokken wordt voor de staven.

9. Codes, oproepseinen (uitgezonderd van radioposten) en schuilnamen (korte belangrijke mededeelingen of belangrijke terreinpunten kunnen ook door een schuilnaam worden aangeduid).

N.B. Oproepseinen en golfengte voor radioposten in een afzonderlijk geheim bevel.

10. Uur, waarop mededeeling moet inkomen nopens eventueel nog noodig materieel (b.v. rivierkabel).

11. Tijdstippen, waarop de verbindingen gereed moeten zijn.

Aan

D.G.A.C.,

C.Vbd.A. der D.G.A.,

Ondercommandanten.

ad 7. Verstrekken van de noodige meldingen aan den D.G.A.C.

1c. Betreffende de eigen opstelling, n.l.;

a. nulpunten en hoofdrichtingen met opgave van graad van nauwkeurigheid; schootsvelden (oleaat) der Afd., eventueel Btn. (ook van reserve stellingen);

b. plaatsen epn. en waarnemingsposten met oleaat van in te ziene strooken;

c. plaatsen lws.;

d. mate van dekking der Btn. tegen zicht en vuur;

e. merkpunten, geschikte hulpdoelen;

f. terreingedeelten geschikt voor stellingname (reserve stellingen);

g. punten geschikt voor waarneming met vandaar in te ziene strooken.

2e. Waarnemingen betreffende den vijand, n.l.:

de ontdekte vaste doelen (eventueel met behulp Ar.V.A.);

de vaste doelen, waarop schietgegevens zijn bepaald;

richtingen, van waaruit vuur werd ontvangen;

gegevens ontleend aan de door den vijand verschoten munitie.

F. *De wijze van het afgeven van storende vuren.*

Hierover handelen de punten 275—281 Schietvoorschrift. Typische voorbeelden betreffende storende vuren zijn die op een weg (bij voorkeur recht gedeelte enfileeren en over een groote lengte onder vuur nemen), die voor het onderdrukt houden van een geneutraliseerd doel en het beschieten van kantonnementen. Ik zal hierop niet verder ingaan.

G. *De verhouding tusschen D.A. en D.G.A., in het bijzonder het optreden van deelen der D.G.A. rechtstreeks ten bate van den strijd der Div. en de verhouding tusschen de legerart. en de D.G.A.*

De C.V. kan de legerartillerie onder zijn bevel houden (zie blz. 104 *Gev. Handl.* '26), dan wel aan de D.Gn. uitgeven.

De C.V. zal dat gedeelte van de legerartillerie onder zijn bevel houden, dat in hoofdzaak steun moet verlenen in verschillende D.G.-vakken, zoodat deze artillerie dan met de eene dan met de andere D.G. zal moeten samenwerken. De opstelling van deze legerartillerie zal dan moeten zijn nabij de scheidingslijn van de D.Gn. In dit geval zal er een scheidingslijn tusschen de werking D.G.A. en Legerart. moeten worden aangegeven.

Voor de verdediging is de samenwerking tusschen D.G.A. en D.A. — voor zoover de D.G.A. betreft — in hoofdzaak geregeld in de punten 137, 138, 139 en 142 *Gev. Handl.* '26.

In deze punten is o.a. vastgelegd:

Punt 137 (handelende over tegenvoorbereidingsvuren vóór de vps.).

De D.A. wordt hierbij in den regel gesteund door de geheele D.G.A.; niettemin kan het noodig zijn om met een gedeelte der D.G.A. het vuur op enkele vijandelijke Btn. en waarnemingsposten te doen voortzetten. De hiervoor te bestemmen onderdeelen ontvangen daartoe dan het bevel van den D.G.C.

Punt 138 (handelende over afsluitingsvuren vóór de vps.) geeft aan, dat deze vuren worden afgegeven met medewerking van de geheele D.G.A. en dat het kan voorkomen, dat een deel der D.G.A. de bestrijding

van enkele zeer gevaarlijke vijandelijke Btn. en waarnemingsposten voortzet; zulks zal echter in verband met de steeds beperkte artilleriekracht uitzondering zijn.

Het bevel daartoe wordt dan door den D.G.C. gegeven.

Punt 139 verwijst voor de tegenvoorbereidingsvuren vóór de hws. naar het punt regelende de tegenvoorbereidingsvuren vóór de vps.

Ten slotte geeft punt 142, sprekende over afsluitingsvuren voor de hws., aan, dat in beginsel de geheele D.G.A. aan de afsluitingsvuren vóór de hws. deelneemt.

De deelneming aan de zoo juist besproken vuren wordt geregeld in het „Vuurplan der afsluitings- en tegenvoorbereidingsvuren”, door den D.G.A.C. uit te geven (blz. 76 *Gev. Handl.* '26).

Bij de *verdediging* is het stuiten van de voorwaartsche beweging van den aanvaller, dus van diens infanterie, hoofdzaak; terecht is dan ook aan de tegenvoorbereidings- en afsluitingsvuren een domineerende beteekenis toegekend.

Bij den *aanval* domineeren dergelijke vuren minder en komt de *artilleriestrijd* meer op den voorgrond; toch zal de D.G.A. aan de vuren, in beginsel bestemd voor de D.A., moeten deelnemen.

Teneinde na te gaan, hoe de D.G.A. zal steunen, zal een enkel woord moeten worden gewijd aan de D.A. en speciaal aan de Afdn., aangewezen tot rechtstreekschen steun. Tot goed begrip zal ook over de verdediging worden gesproken.

Bij de verdediging heeft een Afd. tot rechtstreekschen steun de waarneming in het vak, dat deze Afd. rechtstreeks moet steunen, grondig geregeld, zoowel vóór de vps. als later tusschen vps. en hws. en in de hws. Deze Afd. zal dus veelal met waarneming kunnen vuren en eventueel ten behoeve van andere Afdn. doen waarnemen.

Iets dergelijks is het geval in den aanval met de Afd. aangewezen tot rechtstreekschen steun in het bataljons- e.q. regiments-vak. Deze Afd. zendt een A.O.I. naar den infanterie-commandant, dien zij rechtstreeks moet steunen, zoodra de cpn. van beide Cn. niet samenvallen. Maar behalve deze A.O.I., zullen waarnemers vooruitgeschoven moeten worden — veelal ter hoogte van de C.Cn. — teneinde de doelen voor de art. en eventueel het vuur daarop waar te nemen.

Deze waarnemers zullen ook veelal moeten zorgdragen voor de goede ligging van het vuur der D.G.A.; het is toch uiteraard buitengesloten, dat de D.G.A. een dergelijke waarneming voor het geheele D.G.-vak zelf regelt.

Het zou kunnen voorkomen, dat een art.-groep van de D.G.A. wordt aangewezen om samen te werken met een bepaalde Div.; hiertoe is o.a. noodig, dat die art.-groep zich telefonisch met den D.A.C. der betreffende Div. verbindt en een officier-inlichter naar dezen toezendt, om den D.A.C. geheel op de hoogte te brengen en te houden omtrent deze art.-groep der D.G.A.

Vrijheidsstraffen.

Repliek door

Jhr. D. W. SICKINGHE,

Kapitein der Artillerie.

Het artikel „Vrijheidsstraffen” van de hand van den heer LOHMEIJER in de 5e aflevering 1927 van „*De Militaire Spectator*” geeft mij nog aanleiding tot het maken van eenige kantteekeningen.

Ik laat enkele opmerkingen ter zijde, die door den heer L. meer ter opluistering van het betoog zijn neergeschreven en die, daar zij de kern van de zaak niet raken, zonder bezwaar kunnen worden voorbijgegaan.

In mijn artikel in de 2e aflevering van 1927 heb ook ik andere punten aangeroerd, maar bij mijn repliek laat ik deze buiten bespreking. Er bestaat een fundamenteel verschil in de conclusies van mijn geachten tegenstander en van mij.

Bij het vele, dat ons scheidt, is er toch ook een punt, waar wij een communis opinio huldigen.

Houdt het individu zoolang mogelijk buiten de gevangenis!

De afschrik van de gevangenis is veel grooter vóór een ondergane vrijheidsstraf dan daarna en door een boete voorkomt men wellicht verder afglijden.

De ethische overwegingen van den Wetgever van 1925 en van den heer L. deel ik volkomen.

Toch bepleit ik voor zuiver militaire delicten wel een vrijheidsstraf, omdat een levensbelang van den Staat, hier de handhaving van de tucht in het leger, primair is ten aanzien van overwegingen van zedelijke aard.

Ik heb mij afgevraagd, hoe het verschil van standpunt te verklaren is en daarvoor heb ik de oplossing gevonden, die ik hierbij ter overdenking aanbied.

Noemen wij de Wet op de Krijgstucht (W.K.) *A*, het Wetboek van Militair Strafrecht (W.v.M.S.) *B* en de Strafwet (S.) *C*.

De heer L. ziet het zuiver militair delict door zich *C* en *B* voor oogen te houden, ik zie het echter in het verband *A* en *B*.

De heer L. zegt, waarom moet men bij de toepassing van het Wetboek van Militair Strafrecht uitgaan van een ander beginsel dan bij de Strafwet?

Voor zuiver militaire delicten zie ik echter verband tusschen *A* en *B* en waarom moet men bij de straftoemeting volgens *B* een zelfde feit uit een geheel anderen gezichtshoek bezien dan volgens *A*? Die nauwe samenhang tusschen de wetboeken *A* en *B* zal ik nader toelichten.

Beide wetboeken beoogen hetzelfde doel, de handhaving van de tucht. De eenige bestaansreden van een Militaire Justitie is deze, dat de militair een beteren kijk heeft op de schending van de tucht dan de burger. De eenige bestaansreden van een afzonderlijk Wetboek van Militair Strafrecht is deze, dat tal van feiten, die in de burgermaatschappij toelaatbaar zijn, in het leger moeten worden strafbaar gesteld.

Het Wetboek *B* is een vervolg op *A*. Ik zie een onverbrekelijk verband tusschen den inhoud van beide Wetboeken en dat de regeering dit nauw verband ook heeft gevoeld, blijkt wel daaruit, dat de samenstelling van beide Wetboeken in één hand werd gelegd, waardoor de volkomen aansluiting van beide werd gewaarborgd.

De heer L. zegt, de strafwetgeving omvat *B* en *C*, terwijl ik de militaire delicten zie in het verband *A* en *B*. Ons uitgangspunt is verschillend; vandaar dan ook onze uiteenlopende conclusie.

Ingevolge Art. 2 Nos. 2—6 W.K. kunnen tal van feiten, die onder de militaire strafwet of de andere strafwetten vallen, krijgstuuchtelijk worden afgedaan. Voor wat betreft de feiten, die genoemd zijn in het W.v.M.S., moet worden voldaan aan de voorwaarde, dat „het begane feit van *zoo lichten aard* is, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan”.

Een principieel motief heeft den Wetgever niet geleid bij het opdragen van een rechterlijke taak aan den militairen strafoplegger. Zuiver om redenen van *utiliteit*, dus uit een practisch oogpunt, heeft men aan den militairen strafoplegger de bevoegdheden gegeven om lichte strafrechtelijke feiten krijgstuuchtelijk af te doen. Snel recht. Geen belasting van de rechterlijke macht met futiliteiten.

Voor al van juridische zijde werd bij de behandeling in de Staten-Generaal dit standpunt fel aangevallen. Men vond het denkbeeld allerwonderlijkst, een militair te laten berechten door een alleen-rechtsprekend rechter, die nog wel *niet-jurist* zou zijn. Ten slotte werd het pleit door den Wetgever gewonnen, omdat het wetsvoorstel van *practischen zin* getuigde. Aan Professor van der Hoeven stonden zeer lichte feiten voor oogen. Wanneer men in van der Hoeven III de authentieke interpretatie nagaat, blijkt duidelijk, dat de Wetgever aan *enkele* gevallen heeft gedacht.

In de vijf regels bovenaan blz. 52 „Verzameling” staat te lezen, dat aan de krijgstuuchtelijke afdoening van strafbare (W.v.M.S.) feiten de voorwaarde wordt verbonden:

„indien het *begane feit* naar het oordeel van den tot straffen bevoegden *meerdere* — van *zoo lichten aard* is, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan”.

Zuiver subjectief dus, naar het oordeel van den tot straffen bevoegden *meerdere*!

Zooals met zooveel zaken, is het hier een zaak van waardeering. Juist omdat de waardeering van het feit zoo uiteenlopend kan zijn,

bestaat Art. 10 R.L. (nog eens onderstreept in L.O. 1923 no. 383; zie ook Art. 57 W.K.).

Ik bepleit een ruime toepassing van de krijgstuchtelijke afdoening, in de eerste plaats in het belang van den dader, wien de aanraking met den strafrechter blijft bespaard. Dat is wel een uitbreiding van de oorspronkelijke bedoeling van den Wetgever, maar het recht is een levend beginsel, dat, juist omdat het leeft, ook groeit met de ontwikkeling van de maatschappelijke toestanden.

Soms groeit het recht buiten de Wet. Een merkwaardig voorbeeld daarvan is de tuchtreclame, zooals deze zich in de practijk had ontwikkeld vóór 1923, ten deele zelfs in strijd met de Wet.

Een ruime interpretatie blijft binnen de perken van de Wet.

De Wetgever van 1903 kon onmogelijk de wetswijziging van 29 Juni 1925 voorzien. (Uitbreiding straf geldboete). Het menu is uitgebreid, aan de vrijheidsstraffen, op te leggen door den militairen rechter of door den militairen strafoplegger, is thans toegevoegd de straf in de beurs, op te leggen door den militairen réchter.

Indien het feit voldoende kan worden geboet met een krijgstuchtelijke straf, bepleit ik uit utiliteitsoverwegingen de krijgstuchtelijke afdoening.

Een zuiver subjectieve conclusie, dat geef ik gaarne toe, maar eene, die geheel in overeenstemming is met den tekst van de Wet. De strafoplegger houde een open oog voor de lichtzijden ook van een donker feit en stempele het feit als een licht feit.

Als de strafoplegger zich strikt gebonden gevoelt aan de authentieke interpretatie, zullen vele jeugdige militairen met den strafrechter in aanraking komen en hunne daad boeten met een ook door mij betreunde vrijheidsstraf in de gevangenis.

Door den militairen strafoplegger kunnen uitsluitend vrijheidsstraffen als hoofdstraf worden opgelegd (uitgezonderd de berisping en de verlaging). Waar ik *B* beschouw als vervolg van *A*, daar meen ik sterk te staan, als ik schrijf, dat bij de afdoening van zuiver militaire delicten de vrijheidsstraf de aangewezen straf is en niet de geldboete.

De door den heer L. zoozeer bewonderde straf in de beurs werd door den Wetgever in anderen vorm, n.l. als inhouding van soldij — zijnde een bijkomende straf — ingelascht bij W.K.

Meent de tot straffen bevoegde meerdere, dat het begane feit door den dader *niet* voldoende kan worden geboet door een krijgstuchtelijke straf en deelt de Commandeerende Officier van het garnizoen deze meening, gehoord den Auditeur-Militair, dan komt de dader voor den militairen rechter.

Licht feit = vrijheidsstraf, dat is: een maximale straf van 14 dagen streng arrest.

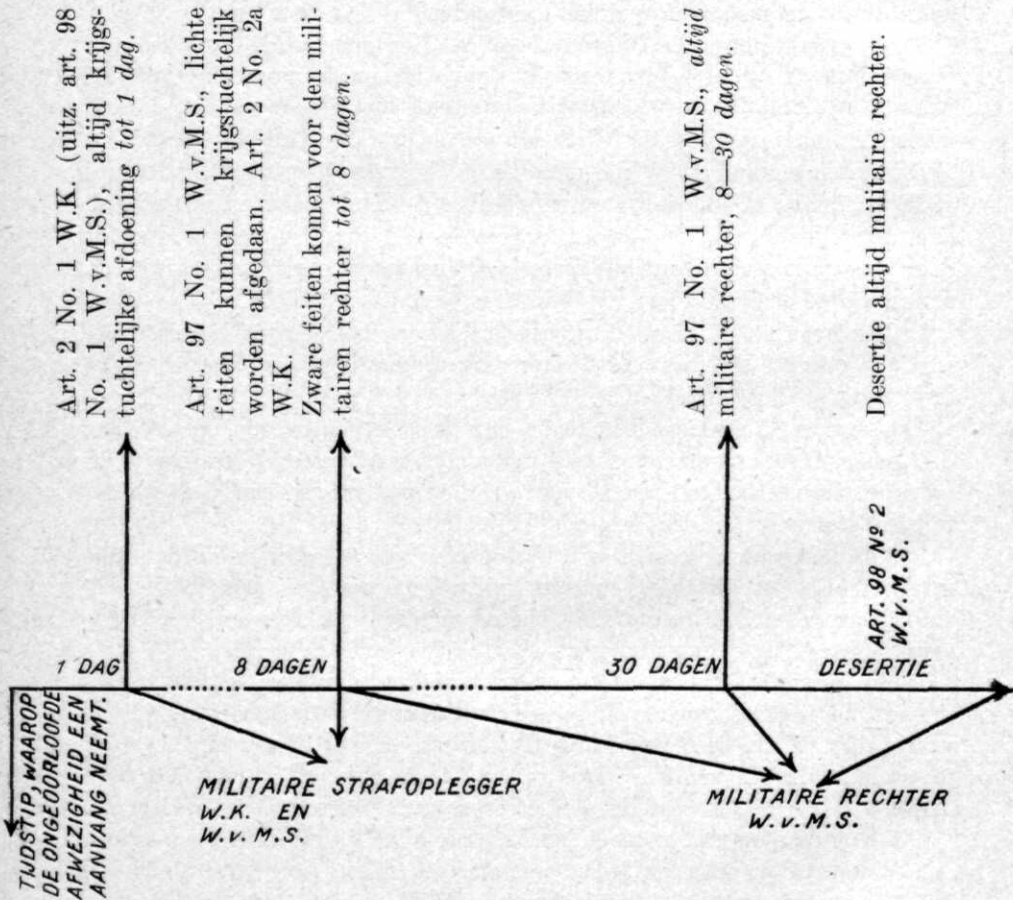
Zwaar feit = à fortiori een vrijheidsstraf en nu wil de heer L. het zware feit afdoen met een boete!

Voelt mijn geachte tegenstander niet, dat het onlogisch is, lichte feiten te straffen met vrijheidsstraffen en zware feiten met een geldboete af te doen?

Het verband van de bepalingen in W.K. en W.v.M.S. worde toegelicht door een voorbeeld.

Tijd van Vrede.

Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid.

De man, die 8 dagen wegblijft, kan door den militairen strafoplegger worden gestraft met 14 dagen streng arrest, waarvan 7 dagen te water en te brood en met geheele inhouding der soldij.

De man, die 9 dagen wegblijft, kan door den militairen rechter met boete worden gestraft. Het is werkelijk te dwaas!

De heer L. merkt nog op, dat een straf naar het Grootiaansche begrip, moet zijn: „Een kwaad van lijden, dat wordt opgelegd om een „kwaad van doen”. Maar heeft ooit iemand den bedrijver van een strafbaar feit een belooning toegedacht?

Natuurlijk moet het een leed zijn!

In het algemeen gesproken, boezemt de strafmaat den jurist weinig belang in. Juridisch gesproken, is alleen de vraag schuldig of niet-schuldig van belang. Ieder weet, dat in de raadkamer de strafmaat in sterke mate afhangt van een persoonlijke waardeering van het feit en de omstandigheden, zoodat de straftoemeting een zeer willekeurige factor in het strafproces blijft. Dat gevoelt ieder, die straf heeft moeten overwegen en opleggen. Of ten slotte 1 maand of 6 weken gevangenisstraf wordt opgelegd, is een vraag, die uitsluitend voor den onmiddellijk belanghebbende van belang is. Ik meen dus hier te hebben belicht, dat de strafmaat, in het algemeen gesproken, geen onderwerp moet uitmaken van een breedvoerige gedachtenwisseling. Maar bij deze discussie gaat het om de principieele vraag, of zuiver militaire delicten moeten worden geboet met een vrijheidsstraf dan wel met een straf in de beurs. Juist van een officier had ik verwacht, dat hij het verband tusschen *A* en *B* zou hebben vastgesteld. Het artikel van den heer L. bevestigt mij nog eens in de meening, hoe noodzakelijk het blijkt, dat officieren buiten de juridische constructie der feiten het militaire element voor oogen houden.

Ook ik wil gaarne het individu buiten de gevangenis houden en op dien grond bepleit ik een ruime toepassing van het afdoen van zuiver militaire delicten door den militairen strafoplegger. De maximale straf van 14 dagen streng arrest met vermindering van kost, dus op water en brood gedurende 7 dagen en gepaard met inhouding van soldij gedurende het volle tijdvak van 14 dagen, is geen vroolijk vooruitzicht. Daarmede kunnen tal van zonden worden geboet. Ik wil hier dadelijk bij aantekenen, dat ik geen bewonderaar ben van de bijkomende straf van inhouding van soldij; later licht ik dit toe.

Naar mijne meening bestaat er geen bezwaar tegen de mogelijkheid, geldboete op te leggen bij commune delicten, waarin is voorzien door het nieuwe 5e lid van art. 12 W.v.M.S. Dat ben ik natuurlijk volkomen eens met den heer L. Het volk voelt sterk een straf in de beurs en geeft dikwijls de voorkeur aan de subsidiaire hechtenis, wat geïllustreerd wordt door het gezegde van den strooper, die gezeten had en zijn keuze verklaarde door de woorden: „Ik zal heeren rechters van „mijn centen mooi weer laten spelen!”

Bij de informatiën kan de officier-commissaris den rechter voorlichten omtrent den geldelijken welstand van den beklagde. Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. In de groote huizen wonen ook wel armen, in de kleine huizen wonen ook wel rijken. Overlegging van het belastingbiljet geeft bij een 20-jarig dienstplichtige ook geen uitkomst. Die voorlichting is zuivere theorie.

De heer L. heeft gedacht aan burgertoestanden; dat blijkt op tal van plaatsen van zijn artikel.

Op blz. 292 van „*De Militaire Spectator*” 1927 zegt de schrijver, dat voor den „werkman” gedurende de vrijheidsstraf de verdiensten stilstaan. Op blz. 291 staat te lezen: „Mocht op grond van het feit,

„dat sinds het uitspreken van de veroordeeling de geldelijke omstandigheden van den veroordeelde dermate zijn veranderd, . . . dan kan „de rechter de geldboete verminderen”. Maar de geldelijke toestand van den militair gaat in enkele maanden tijds niet op en neer als een bergbaan op de kermis!

Ook hier weer zuivere theorie uit de burgermaatschappij. Op blz. 291 zegt de geachte schrijver, dat een geldboete van *f* 10,— een zeer zware straf is voor iemand, die nog geen *f* 20,— per week verdient, maar een dienstplichtige verdient *f* 1,40 tot *f* 2,10 per week! Ik heb in den naam militair-jurist altijd een gelukkige samenhang vermoed van de waardeering der feiten uit een militair oogpunt, gesteund door het juridische positieve weten. Hierin ben ik nu teleurgesteld. Als wij op dezen fatalen weg voortgaan, wordt er volgens het recept van den heer L. wellicht nog eens een boete van tienduizend gulden opgelegd voor een militair delict; die straf zou voor den rijke even onoordeelkundig zijn gekozen als tien gulden boete voor den arme.

Voor de vrijheidsstraf pleit nog, dat de straf door rijk en arm wordt ondergaan op dezelfde wijze. Door den rijke, die gewoonlijk meer ontwikkeld is, zal de straf zwaarder worden gevoeld, maar juist op grond van die grootere ontwikkeling moet het misdrijf hem zwaarder worden aangerekend, omdat bij hem het besef van goed en kwaad sterker ontwikkeld moet zijn.

Dat ik de door den heer L. bedoelde straf op afbetaling (vroeger zou men van dragelijke payementen hebben gesproken) niet zeer bewonder, behoeft geen betoog. Wordt boete opgelegd, dan moet die boete snel worden betaald, dan werkt de straf scherper. Het bedrag van de boete moet verband houden met de geldelijke draagkracht van den militair, maar spoedige afdoening moet worden gevorderd. Wat zijn wij toch al ver van het rechte militaire pad afgedwaald! Ik geloof, dat de heer L. ongewild een betoog pro Vrijheidsstraffen heeft geleverd, want ik vind in zijn artikel elementen, die juist in die richting wijzen. Een militair delict moet spoedig, kort en krachtig worden geboet. Wat moet men denken van dien nasleep van kleine boetebetalingen!

Thans een woord over de onmiddellijke aanleiding tot mijn eerste opstel.

J. B. van 5-II R.H. was gestraft met licht arrest, hij verlaat zonder verlof zijn korps en blijft meer dan 24 uren weg en korter dan 8 × 24 uur.

Is dat een licht feit of een ernstig feit?¹⁾

De Eskadronsecommandant overweegt, dat de man, terwijl hij gestraft was, eigendunkelijk desondanks de kazerne heeft verlaten. Dit is dus geen normale ongeoorloofde afwezigheid, maar juist in het eigendunkelijk *toch* weggaan, zit de ernst van het feit. De tot straffen bevoegde

¹⁾ Ik laat buiten beschouwing den bekenden uitleg van de begrippen „in dienst” en „dienstdoende” enz.

meerdere meent, dat het feit niet van zóó lichten aard is, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan.

De Eskadronscommandant ziet den ernst van het feit mede in persoon en omstandigheden. Ingevolge de verwijzing naar den Krijgsraad van den Commandeerende Officier van het garnizoen, gehoord den Auditeur-Militair, komt J. B. voor den militairen rechter. Deswege wordt hij veroordeeld tot tien gulden boete, bij gebreke van betaling te vervangen door hechtenis van tien dagen. Is het verklaarbaar, dat ik in mijn eerste opstel schreef, dat die straf mijn rechtsgevoel niet bevredigde?

De heer L. ziet het anders, hij is het dus niet eens met den Commandeerende Officier van het garnizoen, niet eens met den betrokken Eskadronscommandant, hij deelt niet de zienswijze van den Auditeur-Militair, maar meent, dat het feit zeker tot den lichtsten graad van opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid behoort.

De heer L. meent, dat *men* geneigd is de lichtste gevangenisstraf te vragen, dus één dag. *Ik* heb geenszins die „neiging”, ik wil dus niet tot de „men” worden gerangschikt.

Wanneer men schrijft, moet men vooraf lezen en in het vonnis van het Hoog Militair Gerechtshof staat duidelijk, dat *bij gebreke van betaling* de tien gulden boete kan worden vervangen door hechtenis van tien dagen. Betaalt de man niet, dan ondergaat hij de hechtenis. Zoo is het ook geschied.

Van 16—26 December 1926 heeft J. B. de straf van tien dagen hechtenis ondergaan. Nog wel gedurende de Kerstdagen!

Het is dus precies gegaan als ik in mijn artikel heb voorspeld. *Tien gulden boete is voor den een een zware straf, zoo zwaar, dat de subsidiaire hechtenis wel zal worden ondergaan.* Ik verwijs dan ook het volgend verhaal van den heer L. naar de wereld van theorie! Hij schrijft: „De wet heeft evenwel hierin voorzien. Immers stond het „den veroordeelde vrij te kiezen tusschen geldboete of hechtenis, dan „werd het doel der wet, „de korte vrijheidsstraffen door eene meer „doelmatige straf te vervangen”, voorbij gestreefd. Zoo wijs was de „wetgever ook wel. Vandaar dat hierin is voorzien en verhaal der boete „mogelijk is”. Er is dus niets verhaald, hoe wil men ook een boete van tien gulden verhalen op iemand, die *f* 2,10 per week verdient?

Ongewild heeft de heer L. mijn meening nog eens onderstreept door het rapport van ROSENFELD en de verklaring van CHRISTIANIA aan te halen, waarbij de geldboete wenschelijk werd geoordeeld als een facultatieve hoofdstraf voor alle *lichtere* misdrijven.

De heer L. raakt daar juist de kern van mijn betoog.

Lichte zuiver militaire delicten kunnen krijgstuuchtelijk worden afgedaan en de *zware* militaire delicten worden naar den militairen rechter verwezen, omdat zij niet licht zijn.

Er komen dus voor den rechter geen lichtere misdrijven en daarmee vervalt de wenschelijkheid, de geldboete als facultatieve hoofdstraf te bepleiten.

Thans een woord over de geldboete!

Bij de discussie in de Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn aangaande de inhouding van soldij behartigenswaardige opmerkingen gemaakt, waaraan ik het volgende ontleen:

(W.K. Art. 5 B. no. 1, zie van der Hoeven III blz. 154).

Al draagt inhouding van soldij niet geheel hetzelfde karakter als de geldboete, zoo zijn toch beide straffen in de beurs en daar gaat het om.

De heer SCHAPER heeft gezegd:

„Men heeft twee soorten van menschen in de kazerne, namelijk hen, die flink kunnen betalen, omdat zij van huis zakgeld medekrijgen en hen, die van hun tractement er moeten zien te komen. Er is dus een kolossaal verschil tusschen de gewone soldaten, zonder dat er nog rangverschil bestaat en dat maakt men nog hatelijker, wanneer men den man, die alleen van zijn tractement moet teren, dit inhoudt. Den man, die geld heeft, deert die inhouding niet; hij heeft een flinken buidel van zich zelf, maar de man, die geen geld heeft, voelt die straf zeer sterk. Zij is een hatelijke straf op de armoede en daarom „onverdedigbaar” en later:

„Er zijn in de kazerne ook menschen met bijzonder lange vingers en nu is het eigenlijk een aanmoediging tot diefstal, wanneer men de mannen stelt voor het feit, dat zij geen ingrediënten kunnen koop voor het schoonhouden van hun geweer en lederwerk”.

Deze zienswijze werd gedeeld door den heer DUYMAER VAN TWIST, die in het bijzonder de aandacht vestigde op het gevaar, dat onder-officieren en korporaals geld zullen gaan leenen van minderen.

De heer KOLKMAN ondersteunde ook dit standpunt:

„Nu men jongelieden heeft, wien een inhouding van soldij niet kan schelen en daarbij anderen, voor wie dezelfde inhouding een uiterst zware straf is; een dergelijke straf behoort niet te bestaan. Men ver-geet hier, dat men met die enkele dubbeltjes in te houden juist die menschen treft in hun geheele hebben en houden. Het is alles wat ze hebben en dat is de vrucht van hun dienst”.

De heer LIEFTINCK zeide:

„Mij dunkt, dat het helderder dan de dag is, dat inhouden van soldij zoo onrechtvaardig mogelijk moet werken. Voor den eene is het een straf, namelijk voor den arme en voor den andere volstrekt niet, want hij geeft er hoegenaamd niets om”.

De heer STAALMAN:

„Inhouding van een soldatentractement is niet toe te passen. Wat zou er overblijven, wanneer men daarvan de helft inhield? Dan kreeg de man eenvoudig niets; 't is nu al zoo belachelijk weinig” en later:

„Waarom is de straf van inhouding noodig, waar men het volle arrest „kan toemeten”.

De Minister BERGANSIUS:

„Ik erken met leedwezen, dat er jongelui zijn met geld, op wie de „inhouding niet denzelfden indruk maakt als op hen zonder eigen „middelen; wel het gaat er mede als in de gewone strafwet bij het „opleggen van boete.

„Den eene deert dat ook niet, terwijl een andere het geld met moeite „bij elkaar moet scharrelen”.

De heer DE SAVORNIN LOHMAN, voorzitter van de commissie van voorbereiding heeft gezegd:

„Wanneer men het uitrekt, komt men tot eenige dubbeltjes en „daarover wordt gesproken, alsof het een barbaarsheid is. — Men „heeft gezegd: „het is zoo verschrikkelijk ongelijk, want men heeft „rijke en geen rijke menschen onder de miliciens. Dit argument kan „men intusschen aanvoeren tegen elk boetenstelsel; een verstandig „strafoplegger zal daarmede rekening houden”.

Alle tegenstanders van de straf in de beurs hebben oog gehad voor het bijzonder karakter van de militaire samenleving. In de krijgsmacht verkeerden de individuen, rijk en arm, meer met elkander op voet van gelijkheid dan elders. Vandaar mijn stelling, waarbij ik een gelijkgevoelde straf vraag voor arm en rijk.

Het heeft mij genoegen gedaan, dat de heer LOHMEIJER door den titel van zijn artikel heeft getoond, dat hij ook belangstelling heeft voor: „Vrijheidsstraffen” en ik breng hem een woord van hartelijken dank voor de aandacht, gewijd aan een onderwerp, dat door mij aan de orde werd gesteld.

Debat gesloten.

Redactie.

Hedendaagsche strategische inzichten.

DOOR

B. VAN SLOBBE,

Kapitein van den Generalen Staf.

Inleiding.

De grondbeginselen der strategie zijn in den loop der eeuwen onveranderd gebleven en zullen in de toekomst geene wijziging ondergaan. Zij zijn er op gericht de eigen krachten tegenover die van den vijand te brengen op zoodanige wijze, dat overwicht wordt verkregen.

Verkregen overwicht kan tot resultaat hebben, dat de vijand zijne eigen plannen moet wijzigen, zijne opstelling moet verlaten, terrein moet prijsgeven; het kan ook medebrengen, dat de vijand onder gunstige omstandigheden in den slag kan worden aangegrepen.

Geeft de vijand de opstelling, die hij voor zijne strijdkrachten koos, prijs, of verlaat hij een voor hem gunstig terrein, dan kunnen daardoor de eigen verdere operatiën worden vergemakkelijkt. Het hoofddoel moet zijn de vijandelijke strijdkrachten beslissend te slaan. Hierop zullen de operatiën moeten worden gericht.

De strategische manoeuvre zal beoogen onder gunstige voorwaarden slag te leveren, hetgeen het beste kan geschieden door den vijand, indien hij den strijd vrijwillig of gedwongen aanvaardt, onverwachts te noodzaken, zijne opstelling ingrijpend te wijzigen, waardoor hij zijne krachten in het gevecht niet tot ontwikkeling kan brengen.

„Economie des forces” en verrassing zijn van zulk eene manoeuvre de factoren; snelheid speelt hierbij eene groote rol.

Voert de manoeuvre tot eenen terugtocht van den vijand, dan zal veelal eene nieuwe manoeuvre noodig zijn. Heeft de tegenstander gelegenheid zijne opstelling meer of minder ingrijpend te veranderen, dan kan dit eene uitbreiding der manoeuvre of eene nieuwe manoeuvre vorderen.

Moet eene manoeuvre den slag brengen, dan kan men vooraf niet nauwkeurig vaststellen, welke maatregelen daarna noodig zijn. In het gunstigste geval kan men de operatiën tot den eersten grooten slag overzien.

In den tegenwoordigen tijd slaat men zijnen tegenstander niet meer met één klap uit het veld.

De operatiën zullen bestaan uit eene aaneenschakeling van manoeuvres en slagen of gevechten.

Voert de manoeuvre tot eene ontmoeting met den vijand, dan is tijdelijk de tactiek aan het woord.

Zij moet de vrucht van de strategie plukken.

De strategie moet er dus op zijn gericht, de tactiek in den strijd de beste kansen te geven.

De verschillende vormen der strategische manoeuvre zijn, wat de groote lijnen betreft, natuurlijk ook steeds dezelfde gebleven.

Men staat samengesteld of enkelvoudig tegenover elkander. Bij eene samengestelde positie rukt men excentrisch of concentrisch op, opereert men op de binnen- of op de buitenlijnen.

Bij eene enkelvoudige positie, of wanneer men, tengevolge van eene operatie op de binnenlijnen, plaatselijk enkelvoudig tegenover elkander zal komen te staan, kan men den slag door een aanval in front willen uitvechten, eene manoeuvre tegen eenen vleugel en (of) flank of tegen beide vleugels en (of) flanken van den tegenstander inzetten of, door zich in den rug van den vijand te werpen, hem dwingen met verkeerd front te strijden.

Of de frontale aanval (tegenaanval) evenwijdig, tegen eenen vleugel of, bij wijze van doorbreking, tegen een bepaald frontgedeelte zal geschieden, of de niet-frontale aanval, hetzij tegen vleugel(s) en flank(en), hetzij alleen tegen eene flank (de flanken) zal geschieden, wordt voor een groot gedeelte door de tactiek bepaald, ofschoon ook hierbij de strategie zal meespreken. Hoe dichter men het slagveld nadert, des te meer zal de strategie — zij het ook tijdelijk — moeten wijken voor de tactiek.

Zijn de strategische manoeuvrevormen steeds dezelfde gebleven, de voorliefde voor bepaalde manoeuvrevormen en de uitvoering der manoeuvre hebben in den loop der tijden ingrijpende wijzigingen ondergaan door de uitbreiding der verkeersnetten, door de verbeterde verbindingsen, door de toenemende grootten der legers en door de ontwikkeling der tactiek, die weer verband houdt met de vorderingen der techniek. De snelheid, waarmede eene manoeuvre kan worden bevolen en uitgevoerd, werd steeds grooter, de slagvelden werden gestadig uitgebreider, de duur der slagen en gevechten nam toe met de kracht der verdediging.

Het is leerzaam, dezen ontwikkelingsgang na te gaan en vast te stellen den invloed, dien organisatie, bewapening, enz. op de tactiek en dus indirect op de strategie hebben gehad. Voor ons onderwerp heeft deze ontwikkeling, voor zoover zij niet rechtstreeks met den tegenwoordigen toestand samenhangt, echter betrekkelijk weinig waarde. Zij, die er belang in stellen, vinden dit onderwerp uitvoerig behandeld in „Des principes de la guerre à travers les âges” van VAN OVERSTRAETEN.

Geheel en al kunnen wij het verleden niet laten rusten. Voor het bepalen der hedendaagsche strategie moeten we eerst de denkbeelden, die vóór 1914 en gedurende den grooten oorlog heerschten en die in den grooten oorlog werden toegepast, in beschouwing nemen, daar de tegenwoordige begrippen zich daaruit direct hebben ontwikkeld.

Strategische begrippen, onmiddellijk vóór den grooten oorlog.

Daar het bij eenen Europeeschen oorlog voor Duitschland en Frankrijk in eerste instantie zou gaan om den strijd tusschen het gros van het Duitsche leger en de Fransche strijdkrachten, baseerden degenen, die zich in deze landen vóór 1914 met de strategie bezig hielden, hunne beschouwingen hoofdzakelijk op de komende worsteling tusschen de millioenenlegers van het Westfront. Hunne denkbeelden waren dan ook slechts ten deele bruikbaar voor eene elders toe te passen strategie. In de andere Europeesche landen werden geene oorspronkelijke strategische denkbeelden ontwikkeld; in Italië hielden de inzichten het midden tusschen die in Duitschland en die in Frankrijk.

De strategie moest terdege rekening houden met de vorderingen der techniek en met den invloed daarvan op de strijdwijze. De uitgebreide spoorwegnetten stonden eene snelle concentratie van krachten toe. Bij een oordeelkundig gebruik der spoorwegen kon eene manoeuvre snel worden uitgevoerd, hetgeen zoowel in het voordeel van den aanvaller als van den verdediger kon zijn. De strategie was voor een groot deel van de spoorwegen afhankelijk geworden.

De zeer verbeterde bewapening gaf de verdediging groote kracht. Men zag in, dat versterkte terreindeelen (moderne vestingzônes, enz.) niet gemakkelijk snel konden worden doorbroken en dat een frontaanval in het algemeen groote moeilijkheden zou opleveren. Onmogelijk achtte men hem niet.

Dat de cavalerie als strijdmassa in den slag geene groote beteekenis meer had, werd algemeen erkend. Echter meende men haar wel in staat zelfstandig op te treden tegen niet te sterke gedeelten van de vijandelijke groepeerings. Tegen de verbindingen en voor de vervolging kende men haar vrij hooge waarde toe.

De groote legers zouden bij hunnen opmarsch groote uitgestrektheden beslaan. Voor eene zuivere algemeene voorhoede was dus geen plaats meer. De strategische beveiliging moest worden verkregen door de cavalerie en door gemengde afdeelingen. De vliegtuigen zouden door hunne waarnemingen de veiligheid verhoogen.

Mede door het ontbreken van eene algemeene voorhoede, kon men niet meer, zooals vroeger, wachten met het inzetten van het gros der strijdkrachten tot men eenen zuiveren indruk had van de groepeerings en de bedoelingen van den tegenstander.

De uitbreiding van het wegennet veroorloofde eene groote soepelheid en eene groote snelheid. Het begrip „strategisch vereenigd” kon veel ruimer worden opgevat.

De moderne verbindingsmiddelen, telegraaf, telefoon, radio, enz., maakten ingrijpen door de leiding veel gemakkelijker dan vroeger.

De aan- en afvoer der groote legers, vooral van den strategischen aanvaller, zou veel zorg vereischen.

De in Duitschland en Frankrijk verkondigde strategische denkbeel-

den hielden meer of minder rekening met de hierboven vermelde factoren.

Duitschland.

De Deutsche strategen baseerden zich op de begrippen, die, via VON MOLTKE en CLAUSEWITZ, van NAPOLEON afkomstig waren. De meer voorzichtige houding, die VON MOLTKE en CLAUSEWITZ in sommige omstandigheden wilden aannemen, vond in hunne oogen echter geen genade. Zij veroordeelden de verdediging ten sterkste. Zij waren het dus niet eens met VON MOLTKE, waar hij, na zijne overwinning van 1870—1871, schrijft: „Daar de Franschen me nooit hebben aangeval- len, ben ik gedwongen geworden zelf tot het offensief over te gaan, maar ik heb het slechts tegen mijn zin gedaan, meenende daardoor te hebben verkregen minder beslissende en duurder gekochte successen dan ik had kunnen verwachten van eene methode, meer overeenkomende met mijne denkbeelden” . . . „In 1870 zijn we steeds offensief geweest; we hebben de sterkste stellingen aangevallen en genomen. Maar tot welken prijs! De methode, die bestaat in het overgaan tot het offensief, nadat men verschillende aanvallen heeft afgeslagen, schijnt mij verkies- lijker.”

VON SCHLIEFFEN werkte de theorieën van VON MOLTKE verder uit, zonder diens denkbeelden betreffende de verdediging over te nemen. Zie „Cannae”, de door VON FREYTAG—LORINGHOFEN verzamelde denk- beelden van VON SCHLIEFFEN.

Hij wilde het vraagstuk oplossen, hoe men met de moderne groote legers moest opereeren om tot den vernietigingsslag te komen. Van eenen frontalen aanval verwachtte hij geen succes. Z.i. kon slechts de omvatting een afdoend resultaat opleveren. Daar hij van oordeel was, dat bij eene omvatting de deelen, die in front worden ingezet, geen directen invloed hebben op de beslissing, wilde hij deze troepen zoo zwak mogelijk maken om zeer sterke krachten tegen de flank(en) te kunnen inzetten.

Het werkzaamste was volgens hem de dubbele omvatting, die tot eene algeheele insluiting van den vijand kon leiden. Deze dubbele omvatting achtte hij niet steeds bruikbaar, maar, indien eenigszins mogelijk, moest ze als manoeuvre worden gekozen.

Zij kan, leerde VON SCHLIEFFEN, zelfs door een leger, dat in getal- sterkte achterstaat bij het vijandelijke, worden toegepast, indien men, wat de moreele eigenschappen betreft, de meerdere is en de bevelhebber wilskrachtig de vernietiging van den vijand nastreeft.

VON SCHLIEFFEN verzette zich krachtig tegen het streven, reserves achter het front te plaatsen. Hij wil de deelen, die in front optreden, rijkelijk van munitie voorzien. De met automobielen aangevoerde patronen achtte hij de beste en betrouwbaarste reserves.

Eene algemeene reserve om deze naar omstandigheden, afhankelijk van 's vijands handelingen, in te zetten, wil VON SCHLIEFFEN niet. Hij

wil den vijand de wet voorschrijven en zijne troepen zoodanig inzetten, dat zij snel de gekozen manoeuvre kunnen uitvoeren.

Z.i. komt men te laat, indien men wil wachten met het brengen van de algemeene reserve naar het punt, dat men gedurende den zich over grooten afstand uitstreckenden slag als het beslissende heeft vastgesteld.

In de worsteling om de flank overwint diegene, wiens laatste reserve zich niet achter het front, maar op den uitersten vleugel bevindt.

Wil men het initiatief nemen, heeft men den vorm van de manoeuvre gekozen, dan moet bij de groepeerings der troepen geen aarzeling voorkomen; dan moet reeds bij den opmarsch tot den slag, bij den „Vormarsch“, ja zelfs bij de concentratievervoeren, rekening worden gehouden met den wil, daar, waar men de beslissing zoekt, tot den laatsten man te kunnen inzetten.

Dit wil niet zeggen, dat VON SCHLIEFFEN op een vleugel, die eene omvatting moet uitvoeren, alle daarvoor bestemde krachten terstond naast elkander wil plaatsen.

Sommige schrijvers meenen dit te mogen opmaken uit hetgeen hij in „Der Krieg in der Gegenwart“ schreef.

„Die wesentliche Aufgabe des Schlachtenlenkers ist damit erfüllt, dasz er, lange bevor ein Zusammenstosz mit dem Feinde erfolgen kann, allen Armeen und Korpsen die Straszen, Wege und Richtungen angibt, in welchen sie vorgehen sollen, und ihnen die ungefähren Tagesziele bezeichnet. Der Anmarsch zur Schlacht beginnt, sobald die Truppen die Eisenbahn verlassen haben. Von den Endbahnhöfen aus werden Korps und Divisionen, die einen den Marsch beschleunigend, die anderen etwas verhaltend, den Platz zu erreichen suchen, der ihnen in der Schlachtordnung angewiesen ist. Da die Gefechtsfronten sich verbreitern, so werden auch die dem Schlachtfeld zustrebenden Kolonnen mindestens in der nämlichen Breite marschieren können, die sie im Gefecht einnehmen sollen. Das Zusammenziehen zur Schlacht wird an Bedeutung verlieren. Diejenigen Korps, welche auf den Feind stossen, werden den Kampf ohne auf weitere Unterstützung zu rechnen, durchführen müssen“.

Het naast elkander plaatsen der korpsen ieder met het front, dat zij in den slag moeten innemen, slaat klaarblijkelijk op de korpsen, die in eerste linie voorwaarts gaan. Op die gedeelten, waar de beslissing niet wordt gezocht — in front — zullen achter deze korpsen geen reserves volgen, maar daar, waar de omvatting zal plaats hebben, wordt van eene voorloopige groepeerings in de diepte niet afgezien. Dit blijkt ook wel uit de volgende aanhaling uit het genoemde artikel van VON SCHLIEFFEN.

„Für jeden neuen Tag wird der Feldherr die bereits im Gefecht befindlichen Armeen und Korpsen zu neuen Anstrengungen auffordern, die noch nicht kämpfenden in ihren Marschrichtungen erhalten oder ihnen bei veränderter Lage neue anweisen“.

Ten slotte levert zijn bekend operatieplan voor het Westfront het bewijs, dat hij op den beslissenden vleugel eene groepeerings in de diepte wenscht om daar den strijd te kunnen onderhouden en in staat te zijn de omvatting door te voeren, indien de vijand, door snel te pareeren, tracht aan den greep te ontkomen.

De groepeerings der Duitsche legers in 1914 zou door VON SCHLIEFFEN niet zijn goedgekeurd. Daarvoor was de frontgroep te sterk en de omvattende vleugel te zwak en te ondiep.

FÖRSTER geeft in „Graf Schlieffen und der Weltkrieg“ over het Schlieffensche plan en den Duitschen opmarsch van 1914 beschouwingen, die bestudeering waard zijn.

VON BERNHARDI toonde zich in „Vom Kriege der Zukunft“ eveneens een voorstander van het offensief. Hij wil den vijand vóór zijn door snel te mobiliseeren en te concentreeren onder uitbuiting van het spoorwegnet. In de richting, waar men de beslissing zoekt, moeten sterke krachten worden ingezet. Tegen eene te ver doorgezette uitbreiding van het front neemt hij krachtig stelling. Omdat zijns inziens reserve- en landweerformatiën niet snel genoeg zijn, wil hij deze niet inzetten in den manoeuvreeroorlog, die in korten tijd de beslissing moet brengen.

De troepen, die uit andere jaarklassen spoedig kunnen worden samengesteld, wil hij als strategische reserve bezigen. Deze nemen dus niet deel aan den eersten grooten slag, maar stellen in staat daarna de operatiën voort te zetten.

De Franschen hebben aan deze uitlating van VON BERNHARDI waarde gehecht en meenden in 1914, dat de Duitschers alleen met de actieve korpsen zouden oprukken. Dit kan dienen als eene waarschuwing om niet uitsluitend af te gaan op artikelen van militaire schrijvers, al zijn deze ook als zeer deskundig te beschouwen.

VON BERNHARDI is een tegenstander van, wat hij noemt, den mechanischen opmarsch, die leidt tot een slag volgens onveranderbaar programma, die een ingrijpen van de legerleiding onmogelijk maakt. Hij wil eene geniale conceptie, die den opperbevelhebber ruimte laat zijnen invloed te doen gelden. De materiele omstandigheden (wapenen, spoorwegen, enz.) moeten dienen, niet heerschen. De opperbevelhebber moet niet de machinist zijn, die alleen voor het in werking stellen en smeeren van de machine zorgt. Hij moet zich niet laten schuiven door de gebeurtenissen, maar de moderne middelen aanwenden om zijn doel te bereiken.

Het operatieplan, dat VON BERNHARDI voor het Westfront ontwikkelt, komt hierop neer, dat hij met zeer sterke krachten naar Noord-Frankrijk wil marcheeren en in het Zuiden voor een eventueel Fransch offensief wil uitwijken. Hij wenscht een krachtig offensief, dat zich moet voegen naar de omstandigheden en dat kan leiden tot eene enkele omvatting, tot eene dubbele omvatting of tot eenen frontalen aanval met doorbreking.

Hij wenscht reserves in de hand van den opperbevelhebber, zoolang

deze nog niet weet, waar de hoofdstoot moet worden gegeven, of als men rekening moet houden met een ingrijpen van neutralen. Ook verwacht hij veel van het optreden van sterke cavalerie op den vleugel.

Het is alsof VON BERNHARDI wil waarschuwen tegen het mechanische Duitsche operatieplan, dat, gebaseerd op de leer van CLAUSEWITZ, volgens welke de strategische aanvaller geen reserves behoeft te hebben, in 1914 is uitgevoerd en dat aanzienlijk verschilt met het Schlieffen-sche plan, hetwelk den opperbevelhebber in staat zou hebben gesteld in Noord-Frankrijk strategisch te manoeuvreren.

(Wordt vervolgd.)

Gegevens vreemde legers. (Februari 1929).

DENEMARKEN XV.

Weerbelasting.

Reeds in 1901 werd door het parlementslid CHRISTENSEN een ontwerpvoorstel weerbelasting uitgewerkt in overeenstemming met de beginselen van de Zwitsersche weerbelastingwet (zie Gegevens vreemde legers December 1927).

Op 16 November 1928 werd, naar den grondslag van het voorstel CHRISTENSEN, een nieuw ontwerp weerbelasting bij het Folketing door het parlementslid HOLSTEIN ingediend met volgenden inhoud:

Par. 1.

Elke Deen, die volgens zijn leeftijd dienstplichtig is en door de keuringcommissie is ingeschreven voor den krijgsveld, *doch niet is opgeroepen tot vervulling van zijn dienstplicht, of een bewijs van ongeschiktheid voor den dienst heeft ontvangen op grond van lichamelijke of geestelijke gebreken, welke echter niet in noemenswaardige mate zijn arbeidsgeschiktheid verminderen*, zal weerbelasting betalen aan den staat.

Par. 2.

1. Hij, die door de keuringcommissie is afgekeurd op grond van eene blijvende lichamelijke of geestelijke afwijking, welke in noemenswaardige mate zijn arbeidsgeschiktheid vermindert, is geheel vrijgesteld van weerbelasting.

2. Hij, die gedurende of na het volbrengen van zijnen dienstplicht een blijvende lichamelijke of geestelijke afwijking verkrijgt, die in noemenswaardige mate zijn arbeidsgeschiktheid vermindert, zal vanaf het belastingjaar, in hetwelk die afwijking is opgetreden, vrijgesteld worden van weerbelasting.

3. Hij, die, alhoewel door de keuringcommissie ingeschreven voor den krijgsveld, niet is opgeroepen tot vervulling van den dienstplicht en die later een blijvende lichamelijke of geestelijke afwijking verkrijgt, welke in noemenswaardige mate zijn arbeidsgeschiktheid vermindert, zal vanaf het belastingjaar, waarin die afwijking is opgetreden, vrijgesteld worden van weerbelasting.

In hoever eene lichamelijke of geestelijke afwijking aangemerkt kan worden te zijn blijvend en in noemenswaardige mate verminderend de arbeidsgeschiktheid, wordt beslist door de keuringcommissie na advies van den stadsgeneesheer of den districtsgeneesheer in de gemeente, uit welke de betrokkene afkomstig is.

4. Hij, die openbare armenzorg of steun van publieke instellingen geniet, welke, volgens de door den minister van binnenlandse zaken gegeven bepalingen, gelijkgesteld moet worden met armenzorg, zal voor elk belastingjaar, in hetwelk hij armenzorg of daarmee gelijkgestelden steun genoten heeft, zijn vrijgesteld van weerbelasting.

Par. 3.

De weerbelasting wordt betaald, met de beperkingen, welke volgen uit de in Par. 2 bepaalde vrijstellingen, in de gezamenlijke dienstplichtjaren.

De belasting bestaat uit een vast jaarlijksch bedrag van 12 kronen per persoon, benevens een toeslag, bedragende 20 % van het bedrag, hetwelk de betrokkene den staat betaalt als inkomsten- en vermogensbelasting. De totale jaarlijksche weerbelasting mag echter in geen geval 800 kronen per persoon te boven gaan.

Par. 4.

Volgens door den minister van binnenlandsche zaken, in overleg met den minister van defensie, vastgestelde regels, zal een gedeelte der weerbelasting worden aangewend voor vergoedingen van de voor voortgezette oefening opgeroepen gewone, minder bemiddelde dienstplichtigen.

De vereischte bewilliging voor dezen loontoeslag wordt opgenomen in de jaarlijksche wet op de financiën.

De rest van de weerbelasting zal aangewend worden voor onderhoud en aanschaffing van materieel, benevens voor verbeteringen in de organisatie van 's lands verdediging en wel zoodanig, dat de verdedigingsorganisatie van 1922, na 8 jaar te hebben doorgewerkt, in staat zal zijn al haar militair-politieke doelstellingen te bereiken.

Par. 5.

Regelt het tijdstip van invoering der wet.

Uit de *toelichtingen* op het wetsontwerp is het volgende van belang:

Op 1 Februari 1921 was, volgens de volkstelling, het aantal dienstplichtige mannen van 21—38 jaar	418.500;	
hierbij gevoegd de aanwas sedert dien	37.500	
	456.000	21—38 jarigen.
Op grond van de leeftijdklassen volgens de volkstelling moeten hiervan afgetrokken worden in totaal	44.000	37—38 jarigen
	412.000	man.
Van dit aantal dienstplichtigen zijn volgens hun leeftijd mobilisatieplichtig	104.000	man
Van het resterende aantal	308.000	man
wordt 7—8 % =	23.000	man
berekend ongeschikt voor den dienst te zijn of openbare armenzorg te genieten.		

Aldus blijven over 285.000 weerbelastingplichtigen, die volgens onderstaande berekening gemiddeld 18 kronen jaarlijks als weerbelasting zullen moeten betalen.

Ongeveer 1 miljoen personen betalen inkomsten- en vermogensbelasting aan den staat, welke belasting jaarlijks 90 miljoen kronen opbrengt. Per persoon bedraagt de inkomsten- en vermogensbelasting aldus gemiddeld 90 kr. per jaar.

Daar de weerbelastingplichtigen jong zijn en dus aangenomen moet worden, dat hun inkomsten en vermogen minder zullen zijn dan die van den doorsnee belastingplichtige — te meer omdat een deel der jongsten natuurlijk geheel niet belastingplichtig is — zal het aan den veiligen kant zijn hun gemiddelde inkomsten- en vermogensbelasting niet hooger te stellen dan 30 kr.

De gemiddelde weerbelasting zal dus bedragen: vast bedrag 12 kr. + (20 % van 30 kr.) 6 kr. = 18 kr. per jaar, zoodat, daar het aantal weerbelastingplichtigen 285.000 man is, de jaarlijksche opbrengst ongeveer 5 miljoen kronen zal bedragen.

ZWITSERLAND XIX.

Herhalingsoefeningen.

Volgens art. 120 van de wet op de militaire organisatie van 12 April 1907, hebben bij de „*élite*” (*Auszug*) ieder jaar herhalingsoefeningen plaats met een duur van 14 dagen voor de artillerie en van 11 dagen voor de overige wapens.

De dagen van opkomst en vertrek komen nog tot vermeerdering van de oefeningsperiodes, zoodat deze worden 16 dagen voor de artillerie en 13 dagen voor de overige wapens.

De soldaten, „*Gefreite*” en korporaals, moeten in de 12 jaren, dat zij tot de *élite* behooren (voleindigd 20e tot voleindigd 32e levensjaar), 7 van deze herhalingsoefeningen (bij de cavalerie 8) verrichten; de hogere onderofficieren van af den sergeant echter 10 oefeningen.

Art. 122 van genoemde wet schrijft voor dat *bij de landweer elke 4 jaar één herhalingsoefening* bij alle wapens (met uitzondering van de cavalerie) zal worden gehouden met een duur van 11 dagen.

De soldaten, „*Gefreite*” en korporaals, behoeven in de 8 jaren, dat zij tot de landweer behooren (voleindigd 32e tot voleindigd 40e levensjaar), slechts één herhalingsoefening te volbrengen.

In geval van reorganisatie van troepeneenheden, nieuwe bewapening en soortgelijke gevallen, kan de Nationale Vergadering speciale herhalingscursussen gelasten en tevens den duur van deze bepalen.

Van het voleindigd 40e tot het voleindigd 48e levensjaar behooren de dienstplichtigen tot den *landstorm*, in welken tijd zij door de Nationale Vergadering tot oefeningen van 1 à 3 dagen kunnen worden verplicht.

Ofschoon de wet, zooals hiervoren aangegeven, dus ten minste één herhalingsoefening voor elken landweerplichtige voorschrijft, zijn sinds 1914 deze oefeningen achterwege gebleven.

In 1929 zullen zij weer worden gehouden en wel provisoir voor $\frac{1}{8}$ van de infanterie van de landweer.

Volgens de toelichtingen op de begrooting van het militaire departement voor 1929, zullen de navolgende herhalingsoefeningen in dit jaar worden gehouden:

		<i>Aantal</i>	
		<i>mandagen:</i>	
<i>Infanterie.</i>			
1. Elite	82.000 man	× 13	dagen = 1.066.000
2. Landweer	13.000 „	× 13	„ = 169.000
<i>Cavalerie.</i>			
	5.900 man	× 13	dagen = 76.700
<i>Artillerie.</i>			
1. Veldvuurmonden	10.440 man	× 16 $\frac{1}{4}$	dagen = 169.650
2. Veldhouwitsers	1.750 „	× 16 $\frac{1}{4}$	„ = 28.437
3. Bergbatterijen	1.700 „	× 16 $\frac{1}{4}$	„ = 27.625
4. Zwarte hw. Btn	1.200 „	× 16 $\frac{1}{4}$	„ = 19.500
5. Zwarte motor kanon Btn	1.600 „	× 16	„ = 25.600
6. Comp. voor art.waarneming	850 „	× 16	„ = 13.600
7. Regn motorartillerie	2.000 „	× 16	„ = 32.000
8. Staven en vestingartillerie	1.600 „	× 16	„ = 25.600
9. Compn zoeklichten	500 „	× 16	„ = 8.000
10. Ballondienst	348 „	× 16	„ = 5.568
<i>Genie.</i>			
	9.000 man	× 13	dagen = 117.000
<i>Luchtvaart.</i>			
	1.700 man	× 16	dagen = 27.200
<i>Geneeskundige dienst.</i>			
	3.600 man	× 13	dagen = 46.800
	70 offn.	× 5	„ = 350
<i>Verplegingstroepen.</i>			
	3.247 man	× 13	dagen = 42.211
<i>Motordienst.</i>			
	600 man	× 13	dagen = 7.800
Totaal:		141.105 man met	1.908.641 mandagen.

Het aantal mandagen voor de herhalingsoefeningen vertegenwoordigt een gemiddelde dagelijkse sterkte gedurende het geheele jaar van 1.908.641 : 365 = 5229 man.

Inhoud Tijdschriften. (N. O. I.)

Ind. Mil. Tijdschrift. *September* 1928. W. VERSLUIS opent het nummer met een artikel over „Rivierverbetering”, met name in de stroomversnellingen, welke in den bovenloop der groote rivieren zoo veelvuldig voorkomen en, behalve duur transport, ook een blijvend gevaar beteekenen voor de veiligheid van menschen en goederen, die op *de vaart* zijn aangewezen.

S. betoogt, hoe met geringe kosten flinke verbetering kan worden verkregen, *mits men slechts de „waterbouwkundige” leiding in handen laat van deskundigen, n.l. door de praktijk gevormden, onafhankelijk van rang of stand.*

Majoor PALM vervolgt zijn — in de vorige aflevering aangevangen — artikel over „strijdgassen”; thans is de bescherming tegen strijdgassen aan de orde. Het artikel wordt besloten in het Novembernummer.

Kapitein VAN DER NAGEL beantwoordt de vraag: „Wanneer bouwt men een tijdelijk, wanneer een (semi) permanent kampement?” Belangwekkend zijn de cijfers, welke S. geeft voor den bouwduur voor een tijdelijk kampement voor 6 brigades, n.l. $\frac{3}{4}$ à 1 jaar en voor een (semi) permanent kampement voor dezelfde sterkte $2\frac{1}{2}$ à 3 jaren (waarbij — in het laatste geval — de verdeling van de bouwkosten over verschillende begrotingen een allerminst te verwaarloozen factor vormt).

Majoor M. THOMSON geeft een levendige beschrijving van het „Royal Tournament”, in 1928 in Londen gehouden.

Kapitein A. TREFFERS bezorgt de vertaling van een artikel over „Malaria-bestrijding”. Het denkbeeld om, gebruik makende van de wetenschap, dat de anopheles-larve 16 à 25 dagen noodig heeft om *in water* te groeien tot muskiet, den waterafvoer uit de legeringsplaatsen te leiden door een dubbel stel afvoerleidingen, waarvan *om de week* een stel wordt droog gehouden, verdient zeker overweging.

S. KALFF schrijft een historische schets over „Inlanders en Afrikanen in het O. I. leger”. Schrijver geeft tal van belangwekkende en ook vermakelijke herinneringen *uit den ouden tijd*. Men geniete b.v. van den volgenden heildronk, door een Afrikaansch onderofficier gericht tot den te midden der troepen vertoevend Gouverneur-Generaal: „Gezicht zwart! Hart wit! Leve de Koning!”

In de Duitse taal is opgenomen „Die Expedition nach Sumatra's Westküste 1832/33”, zijnde een gedeelte uit het dagboek van een der deelnemers, den Generaal-majoor HEINRICH VON LÜTZOW, die in 1823 als onderofficier in dienst van het N. I. Leger trad en in 1852 als generaal werd gepensionneerd. De onderwerpelijke expeditie vormt een der phasen uit den Padrie-oorlog (1831—1838), terwijl de dagboekschrijver als luitenant was ingedeeld bij het beroemde 1e Bataljon inf.

onder den niet minder beroemden Overste VERMEULEN KRIEGER, „der „nicht allein von seinen Offizieren, sondern von seinem ganzen „Bataillon als Vater und Held verehrt wurde“.

Tijdschrift-overzichten besluiten het nummer.

S.

Ind. Mil. Tijdschrift. *October* 1928. Het nummer is vrijwel geheel gewijd aan het Eeuwfeest der K. M. A.

De redactie heeft de gelukkige gedachte gehad bijdragen te verzamelen van actieve officieren van het N. I. Leger, die aaneensluitend de promoties 1895 t/m 1926 omvatten en te zamen een beeld geven van den geest, die voorheen en thans in en om het oude gebouw rondwaart.

De nieuw opgetreden redacteur, Kapitein P. A. Cox, geeft bij de overname van de redactie een lijst van onderwerpen, welke n.z.m. voor behandeling in het tijdschrift in aanmerking komen. Belangwekkend ziet de lijst er zeker uit. Wij betwijfelen echter of de stem des redacteurs *de bevoegde schrijvers* wel uit hun tent zal lokken; immers heeft de praktijk steeds geleerd, dat bevoegde schrijvers òf „hun licht onder de korenmaat zetten“, òf hunne kennis en ervaring liever rechtstreeks aan beperkte groepen van direct-belanghebbenden bekend maken, dan die prijs te geven aan het — inderdaad niet steeds gerechtvaardigde, doch altijd harde — oordeel der massa.

Tijdschrift-overzichten besluiten het nummer.

S.

Boekbespreking.

Landsverdediging, zonde of plicht? Een protest tegen Prof. Dr. G. J. HEERING's boek: „De Zondeval van het Christendom”, door P. C. LABRIJN, Lid van het Hoofdbestuur der Vereeniging „Volksweerbaarheid”. Overdruk uit „Allen Weerbaar” van 7 December 1928. Prijs f 0.20.

In een kort geschrift geeft S. beschouwingen over en levert een bestrijding van het boek „De Zondeval van het Christendom”.

S. erkent, dat het boek met innige overtuiging is geschreven en dat deze studie berust op een breed-wetenschappelijken grondslag; doch zij is eenzijdig, dikwijls prikkelend en daalt telkens tot propagandalectuur. En daardoor is het boek niet zonder gevaar.

S. bestrijdt de meening van Prof. H., dat de oorlog op godsdienstige gronden niet toelaatbaar is; tal van geleerden op dit gebied zijn toch een geheel andere meening toegedaan; men kan hier slechts spreken van een persoonlijke uitlegging door Prof. H.

Ook op historisch terrein zijn de meeningen zeer verschillend.

S. valt verder aan de wijze, waarop Prof. H. tegenover het begrip „vaderlandsliefde” staat, alsmede diens schrikaanjaging van den chemischen oorlog.

Wat Prof. H. ten slotte omtrent „dienstweigering” en „dienstplicht” zegt, wordt heftig afgekeurd.

Wij zijn van oordeel, dat de S. van het geschriftje er in weinig bladzijden in is geslaagd, verschillende meeningen van Prof. H. afdoende te weerleggen.

Het is daarom te hopen, dat de lezers van het boek „De Zondeval van het Christendom” ook dit geschrift van den heer LABRIJN zullen lezen en overdenken.

C.

Gedenkboek, uitgegeven ter gelegenheid van het honderd vijf en twintig jarig bestaan der Firma H. P. DE SWART EN ZOON, 1804—1929. 's-Gravenhage, 1929.

Een keurig uitgevoerd gedenkboek, door de tegenwoordige firmanten gewijd aan de nagedachtenis hunner Ouders.

Het bevat een mooie foto van den firmant gedurende de jaren 1879—1921, den heer G. J. DE SWART. De rijk geïllustreerde tekst is van de hand van den heer P. A. HAAXMAN.

Het werk zelf is een toonbeeld van het kunnen van deze oude firma.

Het bevat een historische aanvulling op het gedenkschrift, samengesteld ter gelegenheid van het honderd jarig bestaan dezer Haagsehe boekdrukkerszaak.

C.

Bijvoegsel van het Novembernummer 1928 van „Maatschappijbelangen”, Tijdschrift der Ned. Maatschappij voor Nijverheid en Handel. *Defensie*. Haarlem, CENTRALE COMMISSIE VOOR BEZUINIGING.

Het Bijvoegsel over *Defensie* bevat een beschouwing omtrent de begrooting voor 1929 van het Departement van Defensie van den militairen medewerker der Centrale Commissie voor Bezuiniging.

Het was de bedoeling van den S., te zoeken naar middelen om geld vrij te maken voor *dringend noodzakelijke* verbeteringen, waarbij S. zich op het standpunt stelt, dat het uitgesloten is te achten, dat meer geld dan thans voor de Defensie kan worden beschikbaar gesteld. Alleszins een lofwaardig streven, waarin de S. slechts ten deele geslaagd is. Dikwijls toch verliest hij uit het oog, dat ook de hoedanigheid der weermacht een factor van de allerhoogste beteekenis is. In dit verband moge een waarschuwing tegen overdreven vermindering van beroeps-personeel bij Marine en Leger hier op haar plaats zijn.

Een juistere oplossing, welke S. ook aangeeft, is dan vermindering der sterkte der weermacht, doch de hoedanigheid zij zoo goed mogelijk. Of deze oplossing wel aanvaardbaar is, is aan gerechten twijfel onderhevig. Zou dan niet noodzakelijk meer geld *moeten* worden beschikbaar gesteld aan de Defensie, wanneer geen geld meer kan worden vrijgemaakt voor dringend noodzakelijke verbeteringen? C.

Koninklijke Nederlandsche Vereeniging „Ons Leger”. Almanak voor 1929. (f 0.75 voor leden, f 1.25 voor niet-leden).

Een sierlijke wand-almanak; elk der 12 bladen is verlucht met een keurig uitgevoerde photo, betrekking hebbende op eenig onderdeel van het leger. C.

Tactisch applicatorische studiën, door Majoor Jhr. J. TH. ALTING VON GEUSAU. I. De Verdediging. 's-Gravenhage. 1928. DE GEBROEDERS VAN CLEEF. (f 1.65).

Bij de toepassing van tactiek zijn verschillende opvattingen mogelijk. Daarom zullen er onder degenen, die de bovenaangegeven tactisch applicatorische studie nader beschouwen, zijn, die hier en daar aan eene andere oplossing de voorkeur zouden geven. Dit neemt niet weg, dat het werk van den bekwamen, in het taktiekvak doorkneden majoor Jhr. ALTING VON GEUSAU bestudeering ten volle waard is; het ontwikkelt geleidelijk de handelingen, te verrichten bij het innemen van eene stelling en geeft goede, uitgewerkte bevelen.

Daar ook de bevelen voor aan- en afvoer, verpleging, luchtstrijdkrachten, verbindingen, geneeskundigen en veterinairen dienst zijn opgemaakt, krijgt de lezer een duidelijk beeld van den samenhang dier verschillende diensten met de tactische handelingen.

Ten aanzien van de bevelsuitgifte voor de artillerie en het gebruik van dit wapen, achten wij het gewenscht eenige opmerkingen te maken.

De schrijver laat het artilleriebevel van de D.G. uitgaan van Sectie I 1. Dit is o.i. minder juist. In het tactisch bevel van den D.G.C. moet staan, wat van de artillerie wordt verlangd, de bevels-verhoudingen en hoe in het algemeen de wapens — infanterie en artillerie — zullen samenwerken. De nadere regeling van het gebruik der artillerie en dus ook van de juistbedoelde samenwerking moet door den artilleriecommandant, aan de hand van door den D.G.C. verstrekte nadere aanwijzingen, geschieden. Punt 103 van de *Gev. Handl.* '26 geeft dit duidelijk aan.

Majoor Jhr. A. v. G. stelt in het artilleriebevel van den D.G.C. de D.A. ter beschikking van de D.Cn. Dit kan aanleiding geven tot verwarring. De D.A. zijn normaal ter beschikking van de D.Cn. Moet men — noodgedwongen — hierin verandering brengen, dan dient dit te worden bevolen.

De onderlinge steun tusschen de D.Gn. en tusschen de Divisiën is door den schrijver der studie niet onder het oog gezien. Juist in de behandelde stelling is een deugdelijke wederzijdsche steun noodig en mogelijk. Noodig met het oog op de moeilijkheden, die de II D.G. zal ondervinden bij het opstellen van hare artillerie; mogelijk in verband met de inspringende bocht, die de fronten der D.Gn. ten aanzien van elkander vormen.

Het afsluitingsvuur vóór de frontlijn is in de studie van boven af geregeld. Volgens onze voorschriften moet het vuurplan voor dit vuur op eene andere wijze ontstaan. Het wordt door den D.G.A.C. vastgesteld, nadat de desbetreffende vuurplannen der D.A. bij hem zijn ingekomen (punt 103 *Gev. Handl.* '26). De D.A.C. houdt rekening met de wenschen van de commandanten der voorregimenten en e.q. van den commandant der voorposten. Zijn vuurplan wordt — na goedkeuring door den D.C. — zoo spoedig mogelijk den D.G.C. aangeboden, onder vermelding van de wenschen betreffende aanvulling en versterking van de vuren der D.A. door de D.G.A. (punt 118 *Gev. Handl.* '26)

De R.C. (van een voorregiment) . . . beoordeelt de van de B.Cn. ontvangen verzoeken om aanvullende afsluitingsvuren (stormvuren) door de artillerie en zendt het geheele aldus ontworpen vuurplan ter uiteindelijke goedkeuring aan den D.C. (punt 58 *Aanw. Opl. Inf., Hoofdstuk III*).

Had de schrijver deze regeling van het afsluitingsvuur, door onze voorschriften aangegeven, gekozen, dan zou het definitieve artillerie-afsluitingsvuur vóór de regimentsvakken van de I Divisie waarschijnlijk geen aaneengesloten geheel hebben gevormd. Enkele deelen van het voorterrein kunnen door de infanteriewapens behoorlijk worden bestreken, andere zijn uitsluitend op de artillerie aangewezen.

Bovenstaande opmerkingen hebben allermintst ten doel de waarde der tactisch applicatorische studie te verkleinen. Zij kunnen er getuigenis van afleggen, met welke belangstelling wij van den inhoud kennis namen.

Bestudeering van den arbeid van majoor Jhr. A. v. G. bevelen wij aan en om de ontwikkelde taktiek en om het duidelijke overzicht, dat de schrijver van handelingen en bevelen in de verdediging geeft.

v. S.

Ter aankondiging ontvangen.

Landsverdediging, zonde of plicht? Een protest tegen Prof. Dr. G. J. HEERING's boek: „De Zondeval van het Christendom”, door P. C. LABRIJN, Lid van het Hoofdbestuur der Vereeniging „Volksweerbaarheid”. Overdruk uit „Allen Weerbaar” van 7 December 1928. Prijs f 0.20.

Ons Leger. Officieel orgaan van de Kon. Ned. Vereeniging „Ons Leger”. Januarinumnummer 1929.

Proeven over verstandelijke ontwikkeling op Leidsche scholen, door Dr. A. H. OORT te Oegstgeest. Tweede Druk. Aangevuld met nieuwe proeven en proeven in het Nederlandsche leger. *Leiden*. 1928. S. C. VAN DOESBURGH.
